

**«ЗАХИСТ УКРАЇНИ.
ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ»**

Навчальна програма
для 10–11 класів закладів
загальної середньої освіти

*Затверджено наказом Міністерства
освіти і науки України
від 04.11.2020 р. № 1377*

НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ДОПРИЗОВНА ПІДГОТОВКА»

Допризовна підготовка включає в себе розділи:

1. Військова підготовка:

- Статуту Збройних Сил України;
- стройова підготовка;
- вогнева підготовка;
- тактична підготовка;
- військова топографія;
- військово-інженерна підготовка та зв'язок.

2. Військово-прикладна фізична підготовка.

Вивчення напрямку підготовки «Допризовна підготовка» здійснюється протягом усього періоду навчання в закладі на планових уроках, позакласних заходах у формі теоретичних, практичних та комплексних занять.

З метою вдосконалення практичних навичок та дій у закладі плануються тренування в ранковий та вечірній час, спортивні змагання.

Проведення занять з розділів військової підготовки слід проводити в такій послідовності:

- визначити тему, мету, навчальні завдання уроку;
- опрацювати положення основних документів, навчальної літератури, цільові рекомендації, додаткові матеріали, методичні посібники;
- розробити план-конспект проведення заняття;
- підготувати місце для проведення заняття;
- під час самостійної підготовки проконтролювати готовність учнів до заняття.

На занятті рекомендується виділити такі етапи:

- **вступна частина:** прийняття доповіді від заступника командира класу, перевірка наявності учнів, їхнього зовнішнього вигляду, оголошення теми, мети заняття, навчальних завдань, актуалізація опорних знань; після цього перевірити рівень засвоєння матеріалу, який вивчався на попередніх уроках;
- **основна частина:** учитель оголошує питання, які будуть розглядатися; на заняттях необхідно роз'яснювати, що повсякденне життя і діяльність Збройних Сил організуються відповідно до вимог нормативних документів і є законом військового життя, точне їхнє виконання — обов'язок кожного військовослужбовця.

На заняттях потрібно наводити приклади зразкового виконання службових обов'язків солдатами (матросами), офіцерами Збройних Сил України, виконання ними вимог Військової присяги та Статутів.

Для розвитку в учнів кмітливості, самостійності, прищеплення їм навичок свідомого виконання вимог нормативних документів на заняттях необхідно створювати ситуації, у яких учні самостійно приймають рішення і виконують практичні дії, передбачені навчальними програмами.

Кожне заняття закінчується коротким підведенням підсумків, відповідями на поставлені запитання та постановкою завдань на самостійну підготовку.

Розділ «Статуту Збройних Сил України»

Метою вивчення розділу «Статуту Збройних Сил України» є засвоєння основних положень військових Статутів Збройних Сил України, значення їх у житті та діяльності військ, формування почуття відповідальності за дотримання вимог статутів; розвиток в учнів здібностей, які забезпечують формування у них практичних навичок у виконанні обов'язків при несенні служби в добовому наряді, якісне виконання вимог статутів внутрішньої служби, вартової служби.

За результатами навчання учень (учениця):

Знає:

- основні положення Статутів Збройних Сил України;
- основні положення, які забезпечують виконання службових обов'язків солдата, командира підрозділу;
- форми та методи роботи командира щодо підтримання внутрішнього порядку та військової дисципліни у підрозділі.

Характеризує:

питання організації виховної роботи командира відділення з підлеглими, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку, основи законодавства України про кримінальну відповідальність за військові та державні злочини.

Уміє і застосовує:

- виконує і застосовує вимоги статутів Збройних Сил України у повсякденному житті;
- підтримує внутрішній порядок у підрозділі відповідно до вимог статутів Збройних Сил України, застосовує їхні положення при організації внутрішньої, вартової служб і організації побуту особового складу підрозділу в умовах як мирного, так і воєнного часу (особливий період).

- сумлінно виконує службові обов'язки, підтримує дисципліну і статутний внутрішній порядок у підрозділі та практично виконує вимоги статутів при несенні служби в добовому наряді і в повсякденному житті.

Теоретичні заняття проводяться у взводах (класах) з роз'ясненням вимог Статутів і комплексним застосуванням технічних засобів навчання (плакатів, навчальних кінофільмів, комп'ютерів тощо). Практичні заняття проводяться на базі військових частин, містечок, у місцях несення служби добовими нарядами.

Усі теоретичні питання, які виносяться на розгляд, повинні бути підкріплені конкретними прикладами їхнього практичного застосування у повсякденному житті військ.

Заняття проводяться в складі класів.

При підготовці до уроку вчитель повинен:

- визначити тему, мету, навчальні завдання уроку;
- опрацювати положення Статуту Збройних Сил України, цільові рекомендації з підготовки, додаткові матеріали методичних посібників;
- підготувати план-конспект проведення занять;
- провести інструктивно-методичне заняття з учнями;
- підготувати місце для проведення занять;
- на самостійній підготовці проконтролювати готовність учнів до уроку.

Кожне заняття закінчується коротким підведенням підсумків, відповідями на запитання учнів та постановкою завдань на самостійну підготовку. Протягом уроку керівник повинен оцінити дії кожного учня.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Військовослужбовці та взаємовідносини між ними	3	2	—	1
2	Розміщення військовослужбовців	1	1	—	1
3	Розподіл часу і повсякденний порядок	2	1	—	—
4	Добовий наряд	2	1	1	—
5	Підйом за бойовою тривоگوю та збір	1	—	1	—
6	Військова дисципліна. Обов'язки та відповідальність військовослужбовців за її дотримання	2	2	—	—
7	Заохочення та стягнення, що застосовуються до військовослужбовців	2	1	—	1
8	Основи організації та несення вартової служби	2	1	1	—
9	Особливості внутрішньої служби під час розташування на полігонах та в таборах	1	1	—	—
10	Порядок збереження та обліку військової зброї та боеприпасів у підрозділі	3	1	1	1
11	Закони України про кримінальну відповідальність за військові та державні злочини	2	1	—	1
12	Заяви, пропозиції та скарги	1	1	—	—
13	Зміст та методи виховної роботи командира відділення з виховання підлеглих, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку в підрозділі	3	2	1	—
	РАЗОМ	25	15	5	5

Розділ «Стройова підготовка»

Метою вивчення розділу «Стройова підготовка» є засвоєння положень Стройового статуту Збройних Сил України, значення його у життєдіяльності військ, формування почуття відповідальності за дотриманням вимог статуту військовослужбовцями в повсякденному житті, вивчення положень Стройового статуту та відпрацювання навичок виконання стройових прийомів і дій: швидкості реакції, координації і краси рухів; формування почуття особистої відповідальності за свої дії, вміння узгоджувати власні дії з діями колективу; виховання акуратності, військової виправки, витривалості.

За результатами навчання учень (учениця):

Знає:

- основні положення Стройового статуту Збройних Сил України;
- обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю;
- зміст команд Стройового статуту та порядок їхнього виконання;
- вимоги щодо віддавання військового вітання;

- форми організації та методи проведення занять зі стрійової підготовки.

Характеризує:

питання організації виховної роботи командира відділення з підлеглими, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку, основи законодавства України про кримінальну відповідальність за військові та державні злочини.

Виконує:

- особисто виконує і застосовує вимоги загальних положень Стрійового статуту Збройних Сил України у повсякденній діяльності;
- чітко і правильно виконує всі стрійові прийоми та дії на заняттях і в повсякденному житті;
- виконує обов'язки солдата та командира відділення перед шиккуванням і в строю;
- має зразковий зовнішній вигляд та суворо дотримується правил носіння військової форми одягу;
- виконує стрійові прийоми на місці і в русі;
- правильно діє в строю в складі відділення, взводу і керує ними;
- зладжено діє в складі підрозділів у пішому порядку;
- організовує та методично правильно проводить заняття зі стрійової підготовки з відділенням.

Вивчення положень Стрійового статуту здійснюється в обладнаних класах, спеціалізованих місцях, приміщеннях для розміщення підрозділів та інших місцях, де є можливість провести теоретичні і практичні заняття з виконання вимог Стрійового статуту.

На практичних заняттях вивчається порядок виконання одиночних стрійових прийомів без зброї та зі зброєю, управління строем підрозділу, виконання обов'язків військовослужбовців перед шиккуванням і в строю.

Удосконалення знань положень Стрійового статуту і відповідних навичок здійснюється при виконанні дій у добовому наряді, обов'язків у повсякденному житті навчального закладу, на польових навчальних зборах. Практичні заняття і тренування зі стрійової підготовки проводяться на стрійовому плацу. Кожне заняття має бути чітко організованим і передбачати ефективне використання навчального часу, 80–90% якого відводиться на практичне відпрацювання стрійових прийомів і дій.

Усі теоретичні питання, які вивчаються на розгляд, повинні бути підкріплені конкретними прикладами їхнього практичного застосування у повсякденному житті військ. Обов'язково треба акцентувати увагу учнів на тісному взаємозв'язку стрійової підготовки з іншими розділами програми «Захист України» (вогневою, тактичною підготовкою).

Заняття проводяться в складі класів.

При підготовці до уроку вчитель повинен:

- визначити тему, мету, навчальні завдання уроку;
- опрацювати положення Статуту Збройних Сил України, цільові рекомендації з підготовки, додаткові матеріали методичних посібників;
- підготувати план-конспект проведення занять;
- провести інструктивно-методичне заняття з учнями;
- підготувати місце для проведення занять;
- на самостійній підготовці проконтролювати готовність учнів до уроку.

Заняття зі стрійової підготовки рекомендується проводити в такій послідовності: вишикувати клас, перевірити наявність учнів, звернути увагу на їхній зовнішній вигляд, оголосити тему, мету заняття, навчальні завдання, після цього перевірити знання вимог Стрійового статуту, повторити деякі стрійові прийоми, що вивчалися на попередніх уроках.

В основній частині вчитель перелічує стрійові прийоми, які будуть вивчатися, пояснює їхнє призначення, називає команду, за якої вони виконуються, і доводить порядок їхнього виконання, після чого показує прийом у такій послідовності:

- показ прийому в цілому;
- показ елементів прийому з коротким поясненням порядку їхнього виконання.

Показувати прийом слід стоячи обличчям до строю, потім вздовж строю, а в деяких випадках — від строю (стрійова стійка, відхід від начальника та ін.).

Для показу деяких прийомів і дій, наприклад виконання військового вітання, підхід до начальника, відхід від нього та інші, керівник використовує своїх помічників.

Після цього вчитель проводить тренування, у ході якого всі учні виконують прийоми за командою.

До контролю за виконанням тренувальних вправ керівник може залучати командирів відділень.

З метою здійснення контролю за якістю виконання прийому вчитель зосереджує увагу по чергою на кожному учневі, вказуючи при цьому на помилки, які допускаються. Удосконалення навичок у виконанні прийому слід проводити парно: у кожній парі учні по черзі подають команди один одному.

Кожне заняття закінчується коротким підведенням підсумків, відповідями на запитання учнів та постановкою завдань на самостійну підготовку. Протягом уроку керівник повинен оцінити дії кожного учня.

При оцінюванні слід дотримуватися рекомендацій щодо оцінювання стрійової підготовки.

Особливості оцінювання стрійової підготовки

Одиночна стрійова підготовка військовослужбовців перевіряється і оцінюється за такими стрійовими прийомами і діями:

- вихід зі строю і підхід до начальника;
- повороти на місці;
- повороти в русі;
- стрійовий крок;
- віддавання військового привітання;
- прийоми зі зброєю;
- стрійова стійка.

Техніка виконання кожного стрійового прийому оцінюється так:

Високий рівень — стрійовий прийом виконано точно, впевнено, красиво, у суворій відповідності до вимог Стрійового статуту:

12 балів — учень має системні знання Стрійового статуту, самостійно обґрунтовує призначення стрійових прийомів;

11 балів — учень володіє глибоким знанням Стрійового статуту, в основному обґрунтовує призначення стрійових прийомів;

10 балів — учень володіє узагальненим знанням Стрійового статуту, самостійно висловлює власні думки про призначення стрійових прийомів.

Достатній рівень — стрійовий прийом виконано точно, впевнено, у відповідності до вимог Стрійового статуту, але при цьому допущено не більше двох помилок:

9 балів — учень вільно володіє знанням Стрійового статуту, в основному знає призначення стрійових прийомів;

8 балів — учень має достатнє знання Стрійового статуту, обґрунтовує призначення стрійових прийомів з деякими неточностями;

7 балів — учень виявляє знання і розуміння Стрійового статуту, частково знає призначення стрійових прийомів.

Середній рівень — стрійовий прийом виконано у відповідності до вимог Стрійового статуту, але при цьому допущено не більше трьох помилок:

6 балів — учень виявляє знання і розуміння основних положень Стрійового статуту, за допомогою вчителя може сформулювати призначення окремих стрійових прийомів;

5 балів — учень розуміє основний зміст положень Стрійового статуту, але при цьому допускає помилки у визначеннях, поняттях, потребує систематичної допомоги при формулюванні призначення стрійових прийомів;

4 бали — учень розуміє близько половини змісту положень Стрійового статуту, формулює призначення окремих стрійових прийомів.

Початковий рівень — прийом виконано у невідповідності до Стрійового статуту або допущено більше трьох помилок:

3 бали — учень розуміє менше половини змісту положень Стрійового статуту;

2 бали — учень фрагментарно відтворює незначну частину змісту положень Стрійового статуту;

1 бал — учень відтворює деякі елементи положень Стрійового статуту.

Оцінка кожному учневі за стрійову підготовку складається із балів, отриманих за виконання кожного стрійового прийому.

Високий рівень — якщо не менше 50% стрійових прийомів виконано на високому рівні (10–12 балів), а всі інші — не нижче достатнього рівня (7–9 балів), при цьому зовнішній вигляд оцінено «задовільно».

Достатній рівень — якщо не менше 50% стрійових прийомів виконано на високому та достатньому рівнях, а інші — не нижче середнього рівня, при цьому бал за зовнішній вигляд — «задовільно»;

Середній рівень — якщо не більше, ніж з двох оцінених стрійових прийомів отримано бал початкового рівня, при цьому бал за зовнішній вигляд оцінено «задовільно».

Початковий рівень — якщо більше, ніж з двох оцінених прийомів отримано бал початкового рівня.

Стан зовнішнього вигляду учня перевіряється і оцінюється за такими параметрами:

- стан головного убору;
- зачіска і чистота волосся;
- стан одягу, взуття;
- наявність речей особистої гігієни;
- наявність форменої атрибутики та відповідність її встановленим зразкам.

Оцінка за стан зовнішнього вигляду визначається:

задовільно — не більше двох зауважень;

незадовільно — більше двох зауважень.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Загальні положення Стройового статуту Збройних Сил України	2	1	—	1
2	Стройові прийоми та рух без зброї	8	4	3	1
3	Стройові прийоми та рух зі зброєю	5	2	2	1
4	Виконання військового вітання, вихід із строю, повернення у стрій та підхід до начальника	4	3	—	1
5	Строї відділення, взводу в пішому порядку	5	4	—	1
6	Контроль навчальних досягнень учнів	1	1	—	—
	РАЗОМ	25	15	5	5

Розділ «Вогнева підготовка»

Вогнева підготовка є однією із складових військової підготовки. Метою вивчення цієї тематики є навчання учнів умілого застосування стрілецької зброї, максимального використання її бойових можливостей, виховання почуття бережливості та відповідальності при користуванні зброєю.

За результатами вивчення розділу «Вогнева підготовка» учень (учениця):

Знає:

бойові можливості і загальну будову стрілецької зброї, боеприпасів, гранат, основи і правила стрільби, заходи безпеки при користуванні зброєю.

Характеризує:

умови виконання навчальних вправ та нормативів з вогневої підготовки.

Уміє і застосовує:

- готує зброю до стрільби і утримує її в постійній бойовій готовності;
- веде ефективний вогонь в будь-якій обстановці;
- вражає ціль, як правило, з першого пострілу, вибирає вогневу позицію і ціль;
- виконує прийоми і правила стрільби, нормативи згідно з вимогами програми;
- дотримується заходів безпеки при користуванні зброєю.

Заняття з вогневої підготовки проводяться вчителями в класах вогневої підготовки, спеціальних вогневих містечках.

Заняття на навчально-польовому зборі проводяться, як правило, на полігоні, стрільбищі.

На практичних заняттях зазвичай відпрацьовуються і удосконалюються навички дій зі зброєю, правила стрільби, метання ручних гранат. У «Змісті навчального матеріалу та очікуваних результатах навчально-пізнавальної діяльності учнів» даної програми вказані контрольні нормативи, обов'язкові для виконання і перевірки.

Систематичне поєднання теоретичних занять з практичними навичками забезпечить високі результати.

В заключній частині командир класу підводить підсумок і відповідає на запитання, ставить завдання на самостійну підготовку.

Особливості оцінювання вогневої підготовки

Оцінювання теоретичних знань, навчальних досягнень учнів з вогневої підготовки здійснюється згідно з критеріями, а практичних — відповідно до нормативів.

Високий рівень — учень виконав норматив правильно, у повному обсязі і вклався у відведений час.

Достатній рівень — учень вклався у час, виконав норматив у повному обсязі, але при цьому допустив одну помилку.

Середній рівень — учень вклався у час, виконав норматив у неповному обсязі і допустив дві помилки.

Початковий рівень — учень не вклався у час, виконав норматив у неповному обсязі і допустив три і більше помилок.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Вогнева підготовка як один із видів бойової підготовки, її зміст і значення. Заходи безпеки	1	1	—	—
2	Матеріальна частина зброї АК-74, РКК	4	2	—	2
3	Догляд за зброєю	1	—	1	—
4	Бойова техніка та озброєння механізованого взводу	1	—	1	—

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
5	Прийоми та правила стрільби з автомата та кулемета	5	3	1	1
6	Правила стрільби по нерухомих цілях	2	1	1	—
7	Стрілецько-тренувальні прилади	1	1	—	—
8	Стрільба по нерухомих цілях	4	2	—	2
9	Матеріальна частина СГД	1	1	—	—
10	Матеріальна частина пістолета Макарова	1	1	—	—
11	Матеріальна частина ручних гранат, прийоми та правила їхнього метання	2	1	1	—
12	Призначення та бойові властивості ручного протитанкового гранатомета	1	1	—	—
13	Внутрішня та зовнішня балістика	1	1	—	—
	РАЗОМ	25	15	5	5

Розділ «Тактична підготовка»

Тактична підготовка є однією із найважливіших тем розділу «Військової підготовки», яка найповніше забезпечує комплексне вивчення учнями курсів та розділів предмета «Захист України». Вона об'єднує в єдиний комплекс знання, уміння і навички, здобуті учнями на заняттях з вогневої, інженерної, стройової, фізичної підготовки та інших предметів.

Метою вивчення тематики «Тактична підготовка» є засвоєння основних положень щодо підготовки та ведення сучасного бою; організації бойового забезпечення, а також прийомів і способів дій солдата в бою у складі відділення, формування таких якостей, як витривалість, дисциплінованість, вміння швидко орієнтуватися в обстановці, оцінювати її і приймати правильні рішення, координувати свої дії з діями підрозділу.

За результатами вивчення тактичної підготовки учні повинні:

Знає:

- основи загальновоїськового бою;
- обов'язки особового складу відділення в бою;
- основи організації бою відділення;
- види вогню і маневру;
- організацію механізованого відділення.

Характеризує:

- основні бойові характеристики танків, БМП, які перебувають на озброєнні, та їхнє призначення;
- основи бойових дій взводу.

Усі заняття з тактичної підготовки проводяться вчителями в класах тактичної підготовки, спеціальних воєнізованих містечках.

Уміє і застосовує:

- прийоми та способи дій солдата на полі бою;
- засоби пересування на полі бою;
- обирає вогневу позицію та обладнує її;
- веде спостереження в заданому секторі;
- визначає розташування цілей відносно визначених орієнтирів;
- доповідає про результати спостереження;
- вогневі засоби відділення в бою;
- передає команди та сигнали управління по радіо.

Урок необхідно починати з шиккування, перевірки зовнішнього вигляду, тренування виконання стройових прийомів.

На теоретичних заняттях учні вивчають загальні положення бойових статутів щодо підготовки та ведення загальновоїськового бою. Основним методом теоретичних занять є демонстрація бою відділення механізованого взводу сучасними графічно-інформаційними технологіями, в тому числі комп'ютерне моделювання бойових дій та імітація бою на місцевості.

Основним методом навчання на практичних (тактико-стройових, тактичних) заняттях є вправа (тренування) з виконання прийомів і способів дій. На практичних заняттях учні оволодівають прийомами і способами дій солдата в бою, удосконалюють дії солдата у складі відділення в основних видах бою. За необхідності можуть застосовуватися пояснення і показ. Вчителями (викладачами) створюються можливі ситуації, що вимагають прийняття рішень з дотримання кодексу поведінки учасниками бойових дій, під час відпрацювання яких учні отримують практичні навички і удосконалюють теоретичні знання щодо застосування норм міжнародного гуманітарного права. На тактико-стройових заняттях

відпрацьовуються прийоми і способи дій частинами, а потім у цілому. Недостатньо вивчені прийоми і способи дій повторюються до тих пір, поки учні не навчаться виконувати їх правильно.

Особливістю практичних занять і військової тактичної гри є створення у ході тактичних дій екстремальних та стресових ситуацій за рахунок обмеження часу на виконання та ускладнення нормативних завдань, несподівана постановка ввідних та ін. Тим самим тактична підготовка сприятиме морально-психологічній готовності молоді до військової діяльності.

Усі тактико-стройові заняття рекомендується проводити з навчальною зброєю, протигазами та іншим зброєю.

Під час занять відпрацьовуються нормативи, що є складовими змісту навчальних питань. Їхні результати враховуються при оцінюванні навчання з тактичної підготовки. У «Змісті навчального матеріалу та очікуваних результатах навчально-пізнавальної діяльності учнів» даної програми вказані контрольні нормативи, обов'язкові для виконання і перевірки.

Проводячи заняття в польових умовах, керівнику під час пересування до навчальних місць слід проводити тренування.

Питання, які виносяться на заняття, необхідно компонувати в логічній послідовності. Закінчуючи виклад попереднього питання і оголошуючи наступне, необхідно подати, щоб виникла щоразу проблемна ситуація, яка вирішується під час вивчення наступного питання.

Перед проведенням занять до ролі помічників учитель може залучити командирів відділень, з якими напередодні обов'язково проводить інструктивно-методичне заняття. Під час проведення польових навчальних занять на базі військової частини учні повинні ознайомитися з бойовими можливостями озброєння та бойової техніки.

Заняття з тактичної підготовки повинні проводитися відповідно до вимог наказів Міністра оборони, організаційно-методичних вказівок головнокомандувача Сухопутними військами, бойових статутів, настанов, курсів стрільби, програм і нормативів із бойової підготовки.

У сучасних умовах при підготовці до уроків з вивчення тактичної підготовки слід враховувати бойовий досвід сучасних Збройних Сил України, аналізувати бойові можливості, прийоми і способи дій військ армій провідних країн світу.

Особливості оцінювання тактичної підготовки

При оцінюванні навчальних досягнень з тактичної підготовки поряд з теоретичними знаннями, які оцінюються згідно з критеріями, враховується виконання таких практичних нормативів:

- приховане висування до об'єкта противника: переповзання, перебіжка і переповзання;
- пересування на полі бою: перебіжки, переповзання;
- складання схеми місцевості;
- виявлення цілей вдень;
- підготовка до стрільби з різних положень (лежачи, з коліна, стоячи, з-за укриття) при діях у пішому порядку;
- підготовка до подолання зараженої ділянки місцевості.

Оцінювання теоретичних знань учнів здійснюється відповідно до вимог критеріїв оцінювання. Результати вивчення оцінюються з урахуванням виконання нормативів. Учень може бути оцінений:

високий рівень — якщо не менше 50 % нормативів програми виконано на високому рівні, інші — не нижче достатнього рівня;

достатній рівень — якщо не менше 50 % нормативів виконано на високому та достатньому рівні, всі інші — не нижче середнього рівня;

середній рівень — якщо 50 % нормативів виконано на високому, достатньому, середньому рівнях;

початковий рівень — якщо менше 50 % нормативів виконано на високому, достатньому, середньому рівнях.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Бойовий статут Сухопутних військ, частина III (взвод, відділення, танк)	4	3	1	—
2	Основи загальнової військової бою	4	2	2	—
3	Основи оборони	6	2	4	—
4	Основи наступу	6	2	4	—
5	Бойове використання відділення при виконанні різних бойових задач	8	3	5	—
6	Види бойового забезпечення та його задачі	7	3	4	—
	РАЗОМ	35	15	20	—

Розділ «Військова топографія»

Метою військової топографії та туризму є розвиток спостережливості, точності, уваги, вміння аналізувати і робити висновки про можливий вплив особливостей місцевості на виконання бойових завдань; підготовка до походу, обладнання намету, організації відпочинку, приготування їжі.

За результатами навчання учні повинні:

Знає:

- прийоми орієнтування на місцевості без карти.

Уміє користуватися:

- визначає своє місце перебування;
- орієнтується на місцевості без карти;
- рухається за азимутами.

Характеризує:

- різновиди і тактичні особливості місцевості.

Заняття проводяться на місцевості. Учитель розповідає про засоби і прийоми визначення сторін горизонту, демонструє ці прийоми, пояснює порядок роботи з компасом, визначення напрямків (азимутів) на предмет, порядок руху за азимутом і обхід перешкод. Під час проведення заняття вчитель повинен зацікавити учнів, мотивувати вивчення теми, переконати в тому, що знання, вміння та навички, набуті на заняттях, потрібні їм не лише як майбутнім воїнам, а й у повсякденному житті. Потім проводиться тренування самостійного виконання цих прийомів кожним учнем.

Заняття необхідно проводити з використанням туристичних засобів, відповідного обладнання, при цьому формувати навички та уміння з туризму.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1.	Орієнтування на місцевості і рух за азимутом	20	—	20	—
	РАЗОМ	20	—	20	—

Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»

Метою військово-інженерної підготовки та зв'язку є вивчення призначення інженерного майна, прийомів та засобів маскування, видів окопів та їхніх елементів, призначення і види інженерних та вибухових загороджень, а також основи інженерного забезпечення загальнової військової бою, вивчення основних положень та практична робота з засобами зв'язку, знання правил ведення переговорів і порядок передачі сигналів, команд.

За результатами навчання учні повинні:

Знає:

- мету, засоби та прийоми маскування;
- елементи і розміри окопу на відділення;
- послідовність інженерного обладнання та маскування позицій;
- загальні характеристики радіостанцій ротної мережі та засоби телефонного зв'язку;
- правила радіопереговорів та порядок подачі сигналів та команд.

Характеризує:

- табельні засоби маскування;
- інженерні вибухові та невибухові, протитанкові та протигіпхотні загородження;
- радіостанції батальйонної мережі.

Уміє і застосовує:

- проводить самоокопування в бою, устатковує окоп для стрільби з коліна, стоячи, проводить його маскування;
- експлуатує радіостанції ротної мережі.

Заняття рекомендується проводити в комплексі з тактичною, вогневою підготовкою та цивільним захистом.

Теоретичні заняття слід проводити в класі з обов'язковим використанням плакатів, схем, макетів.

Практичні заняття слід проводити в полі під час польових навчальних занять з відпрацюванням нормативів.

Особливості оцінювання з військово-інженерної підготовки

Індивідуальне оцінювання здійснюється шляхом оцінювання практичних дій (за виконання нормативів) та перевірки теоретичних знань:

Високий рівень — оцінка за практичні дії (виконання нормативів) — 10, 11, 12 балів, за знання теоретичних питань — не нижче 7, 8, 9 балів.

Достатній рівень — оцінка за практичні дії (виконання нормативів) — не нижче 7, 8, 9 балів, оцінка за знання теоретичних питань — не нижче 4, 5, 6 балів.

Середній рівень — обидві оцінки не нижче 4, 5, 6 балів. Якщо знання теоретичних питань програми не перевіряється, індивідуальна оцінка визначається тільки оцінкою за практичні дії (виконання нормативів); середній рівень, якщо оцінка за практичне виконання нормативів не нижче 7, 8, 9 балів, а оцінка за знання теоретичних питань — не нижче 4, 5, 6 балів.

Початковий рівень — результати перевірки не відповідають вимогам середнього рівня.

Теоретичні та практичні заняття проводити з обов'язковим забезпеченням діючими засобами зв'язку. Під час вивчення предмета кожен учень повинен практично здійснювати тренування з експлуатації радіостанцій.

На заняттях у польовому навчальному таборі тактичну і вогневу підготовку рекомендується проводити з використанням учнями засобів зв'язку.

Особливості оцінювання військово-інженерної підготовки і зв'язку

Індивідуальне оцінювання здійснюється шляхом виставлення балу за практичні дії у ході занять (виконання нормативів) та за знання теоретичних питань і визначається:

Високий рівень — оцінка за практичні дії (виконання нормативів) — 10, 11, 12 балів, за знання теоретичних питань — не нижче 7, 8, 9 балів.

Достатній рівень — оцінка за практичні дії (виконання нормативів) — не нижче 7, 8, 9 балів, оцінка за знання теоретичних питань — не нижче 4, 5, 6 балів.

Середній рівень — обидві оцінки не нижче 4, 5, 6 балів; якщо знання теоретичних питань програми не перевіряється, індивідуальна оцінка визначається тільки балом за практичні дії (виконання нормативів).

Початковий рівень — результати перевірки не відповідають вимогам середнього рівня.

Контрольний норматив «Підготовка до роботи радіостанції, її налаштування та встановлення зв'язку з кореспондентом на радіостанціях» здійснюється з використанням наявних радіостанцій.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Маскування	1	—	1	—
2	Види окопів, призначення та порядок їхнього устаткування	4	1	3	—
3	Інженерні загородження	1	1	—	—
4	Мінно-вибухові загородження	2	1	1	—
	РАЗОМ	8	3	5	—
1	Основні положення зі зв'язку	1	—	1	—
2	Радіостанції взводної, ротної мережі	3	1	2	—
3	Практична робота з засобами зв'язку	3	1	2	—
	РАЗОМ	7	2	5	—
	Усього	15	5	10	—

Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»

Військово-прикладна фізична підготовка є одним з основних розділів предмета «Захист України», складовою навчального процесу і позакласної роботи, важливою і невід'ємною частиною виховання учнів. Основними формами її проведення є навчальні заняття, ранкова фізична зарядка, спортивно-масова робота, фізичні тренування.

Мета військово-прикладної фізичної підготовки: підготовка фізично здорових, вольових осіб, здатних переносити труднощі військової служби.

Основними завданнями військово-прикладної фізичної підготовки є:

- розвиток і постійне вдосконалення професійно важливих рухових якостей;
- оволодіння навичками рукопашного бою, хортингу, спасу в пересуванні по пересіченій місцевості, подолання перешкод;
- покращення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я і підвищення стійкості організму до дії несприятливих факторів військово-професійної діяльності.

За результатами вивчення предмета учень:

Знає:

- шляхи розвитку професійно важливих фізичних (сила, швидкість, витривалість, спритність, гнучкість) і спеціальних якостей (стійкість до закачування, перевантаження, кисневого голодування)

- та військово-прикладних рухових навичок (пересування по пересіченій місцевості, подолання перешкод, вправи з гирями, рукопашний бій, хортинг (бойовий хортинг), бойовий гопака, спас тощо);
- техніку бігу на короткі дистанції, техніку подолання дистанції з різних вихідних положень, техніку човникового бігу, стрибків в довжину і висоту, техніку пересування по пересіченій місцевості, техніку метання гранати;
- техніку виконання вправ на спортивних снарядах;
- техніку виконання елементів рукопашного бою, хортингу, спасу, бойового гопака;
- техніку подолання єдиної смуги перешкод;
- техніку виконання вправ з гирями;
- вимоги орієнтовних навчальних нормативів.

Характеризує:

методику впровадження основних та допоміжних засобів фізичної підготовки на уроках військово-прикладної фізичної підготовки.

Уміє і застосовує:

- виконує перший та другий комплекси вільних вправ на 16 рахунків, вправи на спортивних снарядах;
- долає спринтерську дистанцію, дистанцію в 3–5 км по пересіченій місцевості, виконує човниковий біг, стрибки в довжину і висоту;
- долає єдину смугу перешкод;
- володіє прийомами рукопашного бою, хортингу, спасу, бойового гопака;
- виконує вправи з гирями;
- виконує орієнтовні навчальні нормативи згідно з вимогами програми (додаток 1).

Головними завданнями вивчення предмета є формування в учнів стійких практичних навичок, що сприятиме вихованню сміливості, рішучості, витримки, розвитку фізичних якостей, таких як сила, швидкість, витривалість, стійкість до перевантажень тощо.

Навчання практичних прийомів (дій) доцільно проводити у суворій послідовності:

- зразковий показ вправи з поясненням;
- відпрацювання вправи за окремими елементами та в цілому;
- тренування.

Особливості оцінювання військово-прикладної фізичної підготовки

Високий рівень — вправа виконана згідно з описом, без помилок, чітко, легко, впевнено. Допускаються незначні помилки під час приземлення.

Учень володіє теоретико-методичним матеріалом навчальної програми, знає методику підготовки і виконання даних фізичних вправ; якісно виконує нормативні вимоги.

Достатній рівень — вправа виконана згідно з описом, легко, але були допущені незначні помилки: недостатня амплітуда, згинання та розведення ніг, виконання силового елемента незначним махом, нестійке положення після зіскоку; учень здатен застосовувати теоретико-методичний матеріал для виконання фізичних вправ, володіє технікою виконання вправ.

Середній рівень — вправа виконана згідно з описом, але були допущені значні помилки: виконання силового елемента ривком або махового елемента зі значним дотисканням, торкання приладу із втратою темпу (зроблена зупинка там, де потрібно єдине виконання), неодноточна постановка рук на коня під час стрибків через нього, втрата рівноваги після приземлення (падіння або опора руками на землю); учень володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, розрізняє елементи техніки виконання вправ, його уміння і навички дозволяють виконувати більшість елементів фізичних вправ.

Початковий рівень — вправа не виконана або перевернута (пропуск елемента, падіння з приладу, під час стрибків через коня поштовх однією ногою або перебирання руками), ліцеїст володіє знаннями, необхідними для виконання певного елемента на елементарному рівні розпізнавання.

За нечіткий підхід до спортивного снаряда, зайві змахи оцінка за виконання вправи знижується на один бал.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Легка атлетика	30	15	—	15
2	Гімнастика	30	15	—	15
3	Рукопашний бій	40	20	—	20
4	Вправи з гирями	10	5	—	5
5	Подолання перешкод	30	15	—	15
	РАЗОМ	140	70	—	70

НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

Метою напрямку підготовки з цивільного захисту є надання учням знань, умінь та навичок щодо захисту населення від небезпечних наслідків аварій, катастроф і стихійних лих, сильнодіючих отруйних речовин та зброї масового ураження, порядку дій при отриманні оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час та вміння постійно аналізувати обстановку, знання міжнародного гуманітарного права про захист жертв війни та цивільних об'єктів, особливостей ведення воєнних дій з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права.

За результатами вивчення цивільного захисту учень:

Класифікує:

- вимоги міжнародного гуманітарного права про захист жертв війни та цивільних об'єктів;
- основні вимоги міжнародного гуманітарного права під час ведення воєнних дій;
- основні вимоги щодо безпеки під час застосування противником зброї масового ураження, характеристики найпоширеніших хімічно небезпечних речовин, бактеріологічних (біологічних) боеприпасів, ядерної та нейтронної зброї, звичайних засобів ураження;
- прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю;
- основні завдання поста радіаційного і хімічного спостереження, оповіщення і зв'язку;
- будову, призначення і правила користування засобами індивідуального та групового захисту від отруйних речовин, сильнодіючих отрут, радіаційних речовин і бактеріологічних засобів ураження.

Уміє і застосовує:

- дотримується вимог міжнародного гуманітарного права при веденні воєнних дій, захисту жертв війни та цивільних об'єктів;
- виконує правила особистої і групової безпеки під час стихійних лих, військових дій із застосуванням противником зброї масового ураження;
- діє в зонах радіаційного зараження, осередках бактеріологічного та хімічного ураження;
- практично користується (вдягає) протигазом та загальновійськовим комплектом;
- виявляє осередки ураження, дає їм вичерпну характеристику;
- уміє безпечно діяти в зоні ураження;
- споруджує сховища та протирадіаційні укриття;
- уміє захищати себе від радіаційного пилу.

Програма напрямку підготовки передбачає проведення теоретичних і практичних занять. Теоретичні заняття проводяться методом розповіді і бесіди з використанням плакатів, схем, фільмів, мультимедійних технологій, різноманітних навчальних посібників.

Практичні заняття є основним методом навчання і проводяться з використанням табельного навчального майна, приладів, сховищ і протирадіаційних укриттів. Навчання практичних прийомів (дій) доцільно проводити у такій послідовності: зразковий показ прийому з поясненням, відпрацювання прийому за елементами і в цілому, подальше тренування.

Бали за виконання нормативів виставляються в класний журнал.

Знання і навички користування протигазом, респіратором і ЗЗК удосконалюються на наступних заняттях з цивільного захисту.

Особливості оцінювання розділу «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій»

Знання теоретичного матеріалу, виконання вправ та нормативів проводиться і оцінюється за такими критеріями:

- теоретичні знання з викладеної теми;
- уміння підготувати прилади до практичної роботи;
- підготовка спецзасобів до практичного виконання вправ і нормативів;
- уміле орієнтування в класифікації надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру;
- знання порядку проведення часткової та повної санітарної обробки;
- знання заходів особистої безпеки під час виконання вправ та нормативів.

Оцінювання розділу «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів» здійснюється за критеріями оцінювання розділів «Основи національної безпеки та оборони України», «Військова етика і психологія».

Тематичний план розділу «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій»

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Основи цивільного захисту у надзвичайних ситуаціях	3	—	—	3
2	Захист населення у надзвичайних ситуаціях	3	—	—	3
3	Захисні споруди цивільного захисту	2	—	—	2

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
4	Засоби індивідуального захисту	3	—	—	3
5	Знезараження території, споруд і техніки. Санітарна обробка людей	3	—	—	3
6	Прилади радіаційного, хімічного та дозиметричного контролю	4	—	—	4
7	Зброя масового ураження	2	—	—	2
8	Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт	3	—	—	3
9	Контроль навчальних досягнень учнів	2	—	—	2
	РАЗОМ	25	—	—	25

Тематичний план розділу «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів»

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Засоби та методи ведення збройних конфліктів та їхні учасники	2	—	—	2
2	Міжнародно-правова регламентація ведення військової боротьби. Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій	2	—	—	2
3	Міжнародний захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок у міжнародному гуманітарному праві	2	—	—	2
4	Відповідальність держав та фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права	2	—	—	2
5	Правила застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо розпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний комітет Червоного Хреста як інструмент міжнародної гуманітарної діяльності	2	—	—	2
	РАЗОМ	10	—	—	10

НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА»

У результаті бойових дій, виникнення й розвитку будь-якої надзвичайної ситуації можуть з'явитися постраждалі або навіть жертви. Характер надзвичайної ситуації не дає змоги заздалегідь підготувати ресурси, необхідні для надання медичної допомоги (медичний персонал, медикаменти, лікувальні установи, спеціалізований транспорт). У зв'язку з цим надзвичайно гостро постає питання про надання домедичної допомоги.

Надання домедичної допомоги на полі бою є основною запорукою врятування життя пораненому. Аналіз причин загибелі військовослужбовців під час ведення бойових дій вказує на те, що значну їхню частину можна було б врятувати при своєчасному та якісному наданні домедичної допомоги.

Метою вивчення напрямку підготовки «Домедична допомога» є отримання учнями навичок з виконання простих термінових дій, спрямованих на проведення найпростіших заходів з порятунку життя поранених, постраждалих, попередження розвитку можливих ускладнень, полегшення перебігу травми чи захворювання, набуття здатності надавати домедичну допомогу у випадку поранення, травми і ураження.

За результатами вивчення домедичної підготовки учень (учениця):

Знає:

- ознаки клінічної та біологічної смерті;
- кровотечі, рани, переломи, опіки, обмороження, отруєння;
- порядок проведення первинного огляду постраждалого, пораненого;
- ознаки порушення основних життєво важливих функцій організму та заходи з підтримки життєвої діяльності;
- склад та властивості індивідуального медичного оснащення військовослужбовця (в тому числі стандарту НАТО).

Уміє і застосовує:

- визначає життєві показники;
- оцінює стан постраждалого за життєвими ознаками;

- визначає симптоми респіраторної та серцевої зупинки;
- накладає тиснучу пов'язку на рану, яка кровоточить;
- накладає джгут для зупинки кровотечі;
- здійснює штучне дихання;
- іммобілізує хребет та шию у разі їхнього пошкодження;
- накладає імпровізовані транспортні шини при переломах кінцівок;
- транспортує постраждалого, переміщує пораненого на полі бою (одним, двома бійцями, з використанням підручних засобів);
- використовує для рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, засоби, які вміщуються в індивідуальній аптечці.

Особливості подання матеріалу

До проведення уроків доречно залучати лікарів, медичних фахівців медичних підрозділів військових частин та інструкторів з домедичної допомоги в умовах бойових дій, які пройшли відповідний вишкіл і отримали сертифікат інструктора, визнаний на території України. На заняттях використовуються необхідні матеріальні засоби (аптечки, медичні загальновійськові індивідуальні перев'язувальні матеріали, імпровізовані шини тощо), медичні манекени (фантоми, муляжі, тренажери).

Головна увага на заняттях звертається на набуття учнями практичних навичок. Теоретичний матеріал має викладатися тільки в тому обсязі, який необхідний для свідомого виконання практичних прийомів. Відпрацювання нормативних прийомів на заняттях доцільно проводити у такій послідовності: показ прийому керівником, виконання прийому по елементах учнями, тренування з виконання прийому відповідно до встановлених нормативів часу. На показ прийому рекомендується відводити 25% навчального часу, на виконання — 50% і на тренування — 25%. Для кращого засвоєння практичних прийомів доцільно поділяти навчальний підрозділ на групи, у яких по черзі одні учні представляють поранених, інші відпрацьовують прийом. Переходити до відпрацювання чергового прийому необхідно тільки після засвоєння попереднього. Виконання кожного прийому слід оцінювати.

З метою удосконалення знань і практичних навичок учнів щодо порядку огляду та надання першої медичної допомоги викладачі предмета можуть опрацьовувати заходи першої медичної допомоги на тактичних заняттях.

Перевірка рівня знань, умінь і навичок учнів здійснюється в ході навчальних занять, а також може уточнюватися під час занять з тактичної і вогневої підготовки.

Тематичний план

№ з/п	Назва теми	Орієнтовна загальна кількість годин	1 курс	НПЗ	2 курс
1	Основи законодавства України про охорону здоров'я людини	1	—	—	1
2	Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах	3			3
3	Надання домедичної допомоги при кровотечах	5		1	5
4	Домедична допомога при гострих порушеннях дихання та під час зупинки серця	6		1	6
5	Домедична допомога при пораненнях. Перев'язка пораненого	7		2	7
6	Домедична допомога при переломах, вивихах	4		1	4
7	Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні і електротравмах	4		1	4
8	Домедична допомога при головному болю та гострому болю в животі	2			2
9	Перша допомога при отруєннях і укусах	2			2
10	Правила транспортування постраждалих і поранених в екстремальних ситуаціях і бойових умовах	1			1
	РАЗОМ	35	—	6	35

Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України. Профільний рівень» для 10 класу закладів загальної середньої освіти (I курс закладів спеціалізованої освіти військового профілю: військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)

Розподіл часу на вивчення навчального матеріалу в 10 класі

№ з/п	Назва теми	1 курс
1	Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України». Розділ «Основи національної безпеки та оборони України»	10
2	Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України». Розділ «Історія українського війська»	35
3	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Статут Збройних Сил України»	15
4	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Стройова підготовка»	15
5	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Вогнева підготовка»	10
6	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Тактична підготовка»	15
7	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»	5
8	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»	70
	РАЗОМ	175

**Зміст навчального матеріалу та очікувані результати
навчально-пізнавальної діяльності учнів 10 класу**

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Вступне заняття (1 год)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): розуміє роль і місце військово-патріотичного виховання у системі патріотичного виховання молоді; характеризує вимоги Конституції України щодо захисту України, свої обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України, поняття національної безпеки держави; розуміє значення предмета «Захист України» у власному житті та для суспільства. Ціннісний компонент Учень (учениця): виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях</p>	<p>Військово-патріотичне виховання — складова патріотичного виховання молоді. Підготовка до захисту України — обов'язок кожного громадянина. Зміст програми предмета «Захист України», завдання кожного розділу, порядок проведення занять. Обов'язки та правила поведінки учнів на уроках</p>
НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНІ, ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ УКРАЇНИ»	
Розділ «Основи національної безпеки та оборони України»	
<i>Тема 1. Основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності (3 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає об'єкти національної безпеки, суб'єкти забезпечення національної безпеки, повноваження суб'єктів забезпечення; визначає основні положення Закону України «Про основи національної безпеки України»; характеризує механізми і моделі системи світової колективної безпеки, пріоритети національних інтересів, загрози національним інтересам і національній безпеці України; розуміє принципи забезпечення національної безпеки</p>	<p>Система світової колективної безпеки. Поняття національної безпеки, національних інтересів держави, загроз національній безпеці, пріоритетів державних інтересів. Система національної безпеки України</p>
<i>Тема 2. Основні засади оборони держави, права та обов'язки громадян України у сфері оборони (3 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає органи військового управління; визначає основні положення Закону України «Про оборону України»; знає поняття та терміни «обороноздатність держави», «воєнний стан», «збройна агресія», «антитерористична операція», «гібридна війна»; характеризує права та обов'язки громадян України у сфері оборони; розуміє відповідальність за порушення законодавства про оборону України, наслідки за порушення законодавства про оборону України; має уявлення про повноваження органів державної влади, основні функції та завдання органів військового управління, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій у сфері оборони</p>	<p>Обороноздатність держави. Збройна агресія. Воєнний стан. Основи оборони України. Анти-терористична операція. Гібридна війна. Військове командування, органи військового управління. Права та обов'язки громадян України у сфері оборони, відповідальність за порушення законодавства про оборону України</p>
<i>Тема 3. Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України (3 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає керівництво воєнної організації держави; визначає: основні положення Стратегії національної безпеки України; розуміє проблематику національних інтересів та загроз українській державі; знає поняття та терміни «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт», «локальні війни», «сили безпеки», «сили оборони»; визначає основні положення Воєнної доктрини України та Стратегії національної безпеки України; характеризує Воєнну доктрину України, актуальні воєнні загрози для держави;</p>	<p>Структура воєнної організації держави та її керівництво. Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України. Воєнний конфлікт. Збройний конфлікт. Локальні війни. Сили безпеки. Сили оборони. Актуальні воєнні загрози для України. Цілі та основні завдання воєнної політики.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>розуміє проблематику національних інтересів та загроз Українській державі, готовність Збройних Сил України до сучасних воєнних загроз та викликів; обгрунтовує цілі та основні завдання воєнної політики держави; розуміє доцільність військового співробітництва з метою досягнення безпеки країни, принципи діяльності під час проведення гуманітарних операцій, перспективи та переваги вступу України в НАТО; обгрунтовує участь України в миротворчих операціях; характеризує формати відносин Україна–НАТО та зі структурами європейської системи колективної безпеки; має уявлення про діяльність НАТО</p>	<p>Міжнародне військово-співробітництво та участь збройних формувань України в миротворчих місіях ООН. Формати відносин Україна–НАТО та зі структурами європейської системи колективної безпеки. Перспективи вступу України в НАТО</p>
Розділ «Історія українського війська»	
<i>Тема 1. Загальні відомості про війну, військо і військове мистецтво (3 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає історичні типи воєн; визначає види війн, характер війни, суть і походження війни; характеризує причини війни, війни за їхніми типами, видами; розуміє місце та роль війни в історії людства; знає поняття «Збройні Сили», «армія», «військо», «воєк»; характеризує структуру збройних сил взагалі і особливо сучасних Збройних Сил України, форми організації армії в історичному аспекті; визначає причини виникнення і закономірності розвитку армії; обгрунтовує залежність розвитку і функціонування збройних сил від соціально-економічного устрою держави; наводить приклади переваги професійної армії в сучасних умовах; знає поняття та терміни «воєнне мистецтво», «воєнні дії», «бойовий порядок»; визначає складові частини, принципи воєнного мистецтва; характеризує способи, види воєнних дій, бойовий порядок в історичному аспекті; класифікує озброєння за видом вирішення задач, за належністю до виду Збройних Сил, роду військ за видами носіїв</p>	<p>Війна як складне соціально-політичне явище. Виникнення і розвиток Збройних Сил України. Військова справа: озброєння та військово мистецтво</p>
<i>Тема 2. Передісторія розвитку Збройних Сил України (3 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає найдавніші поселення на теренах України; обгрунтовує виникнення війни як способу розв'язання конфліктів, появу кам'яної, мідної та залізної бойової зброї, виникнення необхідності збройного захисту осілого поселення, спорудження примітивних фортифікаційних споруд; аналізує залежність розвитку бойової зброї й тактики дій під час ведення війни; називає історичні умови появи кочовиків в українських степах; характеризує бойове мистецтво кіммерійців, державу скіфів, війни скіфів, розвиток зорярства у скіфську добу, стратегічні і тактичні винаходи скіфів, військо сарматів на території України та їхній культ війни та зброї; розуміє внесок таврів, аланів, готів, гунів та інших кочових племен у розвиток військового мистецтва прадавніх українців; обгрунтовує вплив кочових племен на формування військового мистецтва прадавніх українців</p>	<p>Вплив кочових племен на формування військових навичок прадавніх українців</p>
<i>Тема 3. Українське військо княжих часів (4 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає відомих вождів Аттилу, Божа, Мезамира, їхню діяльність; характеризує державне утворення антів, розвиток військової справи давніх слов'ян до середини VII ст., розвиток бойового мистецтва у давніх слов'ян; розуміє особливості переходу від організації війська на основі родів і племен на десяткову систему;</p>	<p>Військо давніх слов'ян.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>знає організацію та структуру княжого війська, зміст військової реформи князя Володимира та різновиди зброї слов'ян;</p> <p>характеризує процес формування збройних сил Київської Русі IX–XII ст., їхню чисельність, вплив варягів на формування княжого війська, систему комплектування, тактику дій, становлення та розвиток військового флоту у X–XII ст., стратегію, тактику і організацію війська, військові походи часів князювання Олега, Ігоря і княгині Ольги, історичний аспект боротьби проти Візантії, походи Ярослава Мудрого, війни на західних кордонах Київської держави, морські походи слов'ян у період княжих часів;</p> <p>має уявлення про війни з кочовиками, морські війни Київської Русі;</p> <p>обґрунтовує формування княжого війська під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників;</p> <p>знає основні битви з монголо-татарами: битва на річці Калці у 1223 р., битва за Київ 1240 р., основні тактичні схеми битв у 20-х — 40-х роках XIII ст.;</p> <p>характеризує та аналізує причини та наслідки феодальної роздробленості на українських землях, децентралізацію війська, зміни в організації і тактиці ведення бою, міжособні війни, військову справу у монголо-татар;</p> <p>обґрунтовує причини успіхів монголо-татар;</p> <p>знає процес створення Галицько-Волинської держави, склад збройних сил, організацію війська Галицько-Волинського князівства;</p> <p>характеризує військові реформи Данила Галицького, війни Галицько-Волинської держави з кочовиками, Польщею, Угорщиною, Литвою, чехами і словаками, особливості боротьби Данила Галицького з монголо-татарами;</p> <p>обґрунтовує внесок Данила Галицького у розвиток українського військового мистецтва</p>	<p>Збройні сили Київської Русі, війни Київської Русі.</p> <p>Збройна боротьба з татаро-монголами на українських землях у 20-х — 40-х роках XIII ст.</p> <p>Збройні сили і війни Галицько-Волинської держави</p>
Тема 4. Військова справа у часи Запорізької Січі (6 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця):</p> <p>знає великих князів литовських: Гедиміна, Любарта, Ольгерда, Вітовта, Велике князівство Литовське;</p> <p>аналізує процес включення українських земель до складу Великого князівства Литовського;</p> <p>характеризує причини та результати війн Польщі в період XIV–XV ст., діяльність Любарта та розвиток військової справи в українських землях за часів Великого князівства Литовського, участь русичів у військових кампаніях XIV–XV ст., військовий потенціал князів Острозьких;</p> <p>обґрунтовує зміни у структурі збройних сил на основі появи нових видів озброєння;</p> <p>знає основні місця та дати заснування січей, князя Байду-Вишневецького;</p> <p>характеризує передумови та причини зародження козацтва, особливості формування козацького війська, причини створення реєстрового козацтва, виникнення Запорізької Січі, склад, організацію та устрій Запорізької Січі, військові звичаї та тактичні прийоми козацького війська, різновиди козацької зброї;</p> <p>обґрунтовує процес становлення Запорізької Січі та формування козацького війська, важливість культу зброї у козаків;</p> <p>має уявлення про основні бої козацького флоту;</p> <p>знає місця битв запорожців;</p> <p>характеризує структуру збройних сил та бойові засоби запорізьких козаків, козацькі походи 1597–1621 рр., Хотинську війну 1621 р., війни 1625–1638 рр., участь козаків у 30-річній війні, військове мистецтво запорізьких козаків;</p> <p>аналізує стратегічні та тактичні ходи козацьких ватажків (К. Косинського, С. Наливайка, П. Конашевича-Сагайдачного) у період бойових дій;</p>	<p>Військова справа русичів у Великому князівстві Литовському та Польщі.</p> <p>Становлення Запорізької Січі та козацького війська.</p> <p>Військово-політична діяльність Запорізької Січі до 1648 р.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>знає битви під Жовтими Водами і Корсунем, Берестечком, бої під Збаражем, Зборовом;</p> <p>характеризує причини, характер, основні етапи Національно-визвольної війни українського народу, особливості формування українського війська часів Хмельницького, хід бойових дій за часів Національно-визвольної війни (битва під Жовтими Водами і Корсунем, бої під Збаражем, Зборовом), особливості битви під Берестечком, війну з Польщею у 1653–1655 рр.;</p> <p>наводить приклади бойової тактики козаків;</p> <p>визначає тактичні переваги та недоліки запорожців;</p> <p>знає основних учасників та причини військових конфліктів другої половини XVII ст.;</p> <p>характеризує причини і наслідки війни Москви з Україною; польсько-турецькі війни (1671–1672 рр., 1673–1676 рр.); Чигиринські походи (1676–1678 рр.), Кримські походи (1687–1689 рр.), Азовсько-Дніпровські походи (1695–1696 рр.); військово-територіальні формування українців у другій половині XVII ст.;</p> <p>визначає основні напрямки військових походів козаків;</p> <p>обґрунтовує можливість та правомірність використання військового потенціалу у вирішенні політичних питань</p>	<p>Українське військо часів Національно-визвольної війни середини XVII ст.</p> <p>Українське військо і його бойові дії у другій половині XVII ст.</p>
Тема 5. Українські військові формування у XVIII–XIX ст. (2 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця):</p> <p>знає та аналізує діяльність гетьманів Івана Мазепи та Пилипа Орлика, ознайомлений з діяльністю генералів О. Тормасова, Р. Кондратенка, генерал-лейтенанта П. Котляревського;</p> <p>характеризує процес перетворення українського війська у складову частину російської армії, участь козацьких полків у Північній війні 1700–1721 рр., процес об'єднання козацьких полків в Українську дивізію в складі армії Росії, причини і особливості створення на Лівобережжі військових поселень і їхнє злиття з регулярними частинами, українські козацькі формування після знищення Запорізької Січі, участь українців у франко-російській війні 1812 р., військові реформи 1860–1870 рр., 1905–1912 рр., участь українців у російсько-японській війні 1904–1905 рр.;</p> <p>обґрунтовує вплив Росії на подальше формування українського війська;</p> <p>знає основні військові кампанії Австрійської та Османської імперій за участі українців;</p> <p>характеризує участь українців у Кримських війнах XIX ст., причини створення Задунайського козацтва, діяльність М. Чайковського, бойовий шлях козацького полку у складі турецької армії, українські збройні формування в Австрії;</p> <p>обґрунтовує місце і роль українських збройних формувань у складі іноземних армій</p>	<p>Україна у війнах Росії XVIII ст. та на початку XX ст.</p> <p>Українські військові формування у складі Австрійської та Османської імперій</p>
Тема 6. Збройні формування України в період Першої світової війни та Визвольних змагань 1917–1921 рр. (4 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця):</p> <p>називає І. Боберського, К. Трильовського, Д. Вітовського, С. Горука, Г. Косака, М. Галушчинського, О. Степаніва, С. Галечка, Легіон українських січових стрільців, Галицько-Буковинський курінь січових стрільців, Окремий загін січових стрільців, Корпус січових стрільців, основні бої Січових стрільців у період 1914 — 1918 рр.;</p> <p>характеризує причини та особливості формування Легіону УСС, структуру Легіону січових стрільців, бойові дії Січових стрільців у Першій світовій війні, діяльність стрілецьтва у складі військ Центральної Ради, Гетьманату, Директорії та участь у листопадовому чині та створенні ЗУНР;</p> <p>обґрунтовує роль Січових стрільців у відродженні та формуванні військових традицій українців;</p> <p>має уяву про участь жіноцтва у стрілецьтві, діяльність стрільців у післявоєнний період;</p>	<p>Українські січові стрільці та їхня роль у формуванні військових традицій українців.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>називає полк ім. Павла Полуботка, полк ім. Б. Хмельницького, полк ім. Тараса Шевченка, 1-й Український корпус, Залізну дивізію, Вільне козацтво, битву під Крутами;</p> <p>характеризує початок Українського визвольного руху та реакцію російського командування на процеси «українізації» в імперській армії, особливості формування Національної регулярної української армії; політику Центральної Ради у військовій сфері;</p> <p>обґрунтовує необхідність створення Національних збройних сил та значення цього процесу;</p> <p>називає Д. Вітовського, П. Франка, Б. Губера, О. Грекова, І. Жарського, основні військові операції в період Польсько-української війни;</p> <p>характеризує особливості формування Української Галицької Армії, її структуру та однострій, місце УГА у складі Збройних сил УНР, бойові дії УГА у складі Добровольчої армії Денікіна, участь УГА в боях з Червоною армією, причини ліквідації Галицької Армії;</p> <p>обґрунтовує місце та роль УГА у військовій історії України;</p> <p>знає концептуальні засади формування власне Національних збройних сил в добу Гетьманату та Директорії УНР;</p> <p>називає хронологічні межі Гетьманату і Директорії УНР, П. Болобочана, В. Осілка, Є. Коновальця, В. Петріва, М. Омеляновича-Павленка, Г. Тютюнника;</p> <p>характеризує політику Гетьманату в галузі військового будівництва, проект організації майбутніх Збройних сил Української держави, структуру армії та особливості процесу формування Збройних сил за Гетьманату, діяльність Директорії зі створення власних збройних сил УНР, внутрішню та зовнішню військову політику уряду Директорії, проблеми військових заколотів та їхній вплив на ситуацію всередині армії, бойові дії армії УНР Директорії;</p> <p>має уявлення про Зимові походи військ Директорії;</p> <p>обґрунтовує роль гетьмана П. Скоропадського у справі формування українського війська</p>	<p>Українське військо доби Центральної Ради.</p> <p>Українська Галицька Армія.</p> <p>Українське військо доби Гетьманату. Збройні Сили Директорії УНР</p>
Тема 7. Військове будівництво в Радянській Україні (1 год)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає основні риси формування Українських радянських збройних сил; називає В. Антонова-Овсієнка, В. Затонського, Ю. Коцюбинського; характеризує політику більшовиків щодо національно-військового будівництва у 1917–1922 рр., особливості формування українських регулярних підрозділів, діяльність українців у складі радянських збройних сил, структуру та організацію радянських військ на території України до 1939 р., військову реформу 1924–1925 рр., військові дії 1929–1939 рр.; обґрунтовує вплив більшовицької політики на формування армії; аналізує негативні наслідки репресій серед командного складу радянських збройних сил в Україні</p>	<p>Українці в складі радянських збройних сил у 1917–30-ті рр. XX ст.</p>
Тема 8. Українські військові формування періоду Другої світової війни та другої половини XX ст. (4 год)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає гетьманів Івана Мазепу та Пилипа Орлика, О. Тормасова, Р. Кондратенка; характеризує процес перетворення українського війська у складову частину російської армії, участь козацьких полків у Другій світовій війні та німецько-радянській війні; знає суть Військової доктрини СРСР напередодні Другої світової війни; називає основні військові операції на території України в період 1939–1944 рр.; характеризує причини і початок Другої світової війни та німецько-радянської війни, причини невдач Червоної армії, режим військового стану та мобілізаційні заходи 1941 р., оборонні бої на Україні літа–осені 1941 р. та спроби контрнаступу на Україні в грудні 1941 р., військові операції 1942–1944 рр. з визволення України, формування українських фронтів, завершення визволення України від німецької окупації 1944 р., участь українців у визволенні Європи та втрати України в роки війни; аналізує недоліки радянської військової справи, внесок українського народу в перемогу у війні;</p>	<p>Участь українців у Другій світовій війні (1939–1945 рр.) та німецько-радянській війні (1941–1945 рр.) у складі Збройних сил СРСР.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>знає течії Руху Опору в Україні, особливості та умови формування власної державності та армії в Україні в період Другої світової війни;</p> <p>називає представників націоналістичного Руху Опору, національні військові формування періоду Другої світової війни;</p> <p>характеризує процес формування Організації українських націоналістів (ОУН) і створення бойових підрозділів, проголошення держави на Закарпатті та створення її війська «Карпатська Січ»;</p> <p>знає організацію, структуру та бойовий шлях УПА «Поліська Січ» Т. Бульби-Борозця, причини та особливості створення Української Повстанської Армії (УПА), організаційну структуру та діяльність підпілля ОУН-УПА;</p> <p>характеризує бойову тактику УПА, боротьбу загонів УПА у післявоєнний період;</p> <p>обґрунтовує роль національного чинника у майбутніх процесах створення власної державності та армії;</p> <p>знає територіальні та хронологічні межі діяльності радянського підпілля на теренах України;</p> <p>називає рейди радянських партизан на території України під керівництвом Т. Строкача, С. Ковпака, О. Федорова, П. Вершигори;</p> <p>характеризує діяльність радянського підпілля і партизанського руху у 1941–1942 рр., причини створення Центрального штабу партизанського руху і Українського штабу партизанського руху, бойові операції радянських партизан у 1943 р., особливості відносин між радянськими та польськими партизанами і ОУН-УПА, заключний етап партизанської боротьби та процес включення партизанських загонів у структуру регулярної армії;</p> <p>аналізує плюси та мінуси «рейкової війни» та диверсійних операцій радянських партизан;</p> <p>обґрунтовує результати боротьби радянських партизан в Україні;</p> <p>знає загальну характеристику Збройних сил СРСР від 9 травня 1945 р. до 24 серпня 1991 р.;</p> <p>характеризує організаційну структуру, дислокацію, процес підготовки офіцерських кадрів Збройних сил СРСР у період 1945–1991 рр., технічне переозброєння Збройних сил СРСР, особливості розвитку військового мистецтва, участь вояків Збройних сил СРСР у збройних конфліктах на теренах іноземних держав у 1946–1989 рр.;</p> <p>аналізує причини та наслідки структурних змін у Збройних Силах СРСР;</p> <p>має уяву про діяльність військових спеціалістів і радників за кордоном</p>	<p>Спроби формування Української держави та війська в період Другої світової війни.</p> <p>Радянське підпілля періоду німецько-радянської війни</p> <p>Служба українців у Збройних Силах СРСР у 1945–1991 рр.</p>
Тема 9. Збройні Сили незалежної України (2 год)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає Декларацію про державний суверенітет України від 16.07.1990 р., Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 р.;</p> <p>називає Верховного Головнокомандувача Збройними Силами України; міністрів оборони України;</p> <p>характеризує Концепцію оборони і будівництва Збройних Сил України, початок формування державних Збройних Сил, причини суперечностей з Росією з питань військ стратегічного призначення, ядерної зброї та Чорноморського флоту, особливості реформування системи військової освіти, перспективний план розбудови українського війська, чисельність, структуру і принцип діяльності Збройних Сил України, співпрацю Збройних Сил України з іноземними Збройними Силами;</p> <p>аналізує військовий конфлікт з Росією на Сході України та підходи до його вирішення;</p> <p>обґрунтовує доцільність проведення військової реформи в Україні, важливість створення власних Збройних Сил;</p> <p>знає законодавство України про інші військові формування;</p> <p>характеризує особливості формування та організаційну структуру Національної гвардії України, Служби безпеки України, органів та військ Міністерства внутрішніх справ, Прикордонних військ України, військ цивільної оборони України;</p> <p>аналізує їхні призначення і завдання;</p> <p>обґрунтовує необхідність створення різних військових формувань у незалежній Україні</p>	<p>Відродження та розбудова Збройних Сил України.</p> <p>Інші військові формування</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 10. Військова присяга і військова символіка України (1 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає зміст Військової присяги, відповідальність за порушення Військової присяги; характеризує історію походження військової присяги та українських військових прапорів та корогв, військові відзнаки України різних історичних епох; аналізує значення Бойового Прапора, виховне значення Військової присяги, Бойового Прапора та іншої символіки Збройних Сил України; обґрунтовує значущість військової атрибутики у процесі національно-патріотичного виховання молоді	Військова присяга і військова символіка України.
Тема 11. Законодавство України про військову службу (2 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає Конституцію України, Закон «Про Збройні Сили України»; характеризує нормативно-правову базу з військового будівництва; обґрунтовує необхідність дотримуватися нормативно-правових актів з військового будівництва; знає Конституцію України, Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу», Статути Збройних Сил України; характеризує поняття «військовий обов'язок», особливості підготовки громадян до військової служби і до вступу у військові навчальні заклади, проходження військової служби; обґрунтовує відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу	Нормативно-правова база з військових питань. Законодавство України про військову службу. Військовий обов'язок і військова служба
НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ДОПРИЗОВНА ПІДГОТОВКА»	
Розділи «Статути Збройних Сил України», «Стройова підготовка»	
Тема 1. Військовослужбовці та взаємовідносини між ними (1 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): називає Статути Збройних Сил України, їхні основні вимоги; розуміє військові звання і знаки розрізнення; характеризує загальні права та обов'язки військовослужбовців, загальні обов'язки командирів (начальників); обґрунтовує поняття «військова ввічливість», «статутні відносини», «нестатутні відносини»; має уявлення про порядок звернення до начальників, віддавання і виконання наказів; характеризує правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців, поняття щодо суті і значення військової дисципліни; пояснює обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни, заохочення та стягнення, що накладаються на солдатів (матросів), сержантів (старшин); наводить приклади заохочень та стягнень, що накладаються на солдатів	Поняття про військові статутні. Загальні обов'язки військовослужбовців. Військові звання і знаки розрізнення. Начальники та підлеглі, старші та молодші за званням та службовим становищем, їхні права і обов'язки. Дотримання військовослужбовцями статутних взаємовідносин. Правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців. Порядок звернення до начальників, віддавання і виконання наказів
Тема 2. Розміщення військовослужбовців (2 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає загальні положення про розміщення військовослужбовців, загальні положення про утримання приміщень; характеризує правила пожежної безпеки, правила природокористування та охорони довкілля. Ціннісний компонент: Учень (учениця): дотримується правил пожежної безпеки, правил природокористування та охорони довкілля на уроках та в побуті. Діяльнісний компонент Учень (учениця): підтримує внутрішній порядок у приміщеннях	Загальні положення про розміщення військовослужбовців. Утримання приміщень

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 3. Розподіл часу і повсякденний порядок (1 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає розпорядок дня військової частини та його значення для виконання заходів повсякденної діяльності, побут особового складу підрозділів, загальні положення про розподіл часу та його використання; характеризує порядок звільнення з розташування військової частини, відвідування військовослужбовців. Діяльнісний компонент Учень (учениця): підтримує повсякденний порядок у приміщеннях, виконує обов'язки прибиральника приміщень та території	Загальні положення про розподіл часу та його використання
Тема 4. Добовий наряд (2 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає поняття та терміни «добовий наряд», «черговий роти», «днювальний роти»; характеризує склад добового наряду частини, озброєння добового наряду, черговий підрозділ, його призначення. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує обов'язки днювального, чергового роти Знансвий компонент Учень (учениця): знає обов'язки військовослужбовців добового наряду; характеризує порядок призначення нарядів; має уявлення про звітність про добові наряди. Діяльнісний компонент Учень (учениця): бере участь у заповненні листків добових нарядів	Поняття добового наряду, його призначення і склад. Підготовка добового наряду. Черговий роти. Днювальний роти Обов'язки військовослужбовців добового наряду. Порядок призначення нарядів та звітність щодо них
Тема 5. Військова дисципліна. Обов'язки та відповідальність військовослужбовців за її дотримання (2 год)	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає суть поняття «військова дисципліна», її значення, основні положення Дисциплінарного статуту Збройних Сил України; пояснює обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни, заохочення та стягнення, що накладаються на солдатів (матросів), сержантів (старшин); характеризує обов'язки командирів зі зміцнення військової дисципліни серед підлеглих; наводить приклади заохочень та стягнень, що накладаються на солдатів (матросів), сержантів (старшин); аналізує порушення військової дисципліни та їхні причини; наводить приклади позитивної дисциплінованої поведінки, заходів запобігання порушенням військової дисципліни. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни	Військова дисципліна, її суть і значення. Дисциплінарний статут Збройних Сил України — основний державний правовий акт, який регламентує військову дисципліну. Чим досягається військова дисципліна. Обов'язки військовослужбовців щодо її дотримання
Тема 6. Заохочення та стягнення, що застосовуються до військовослужбовців (1 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає види заохочень та дисциплінарних стягнень; характеризує заохочення та дисциплінарні стягнення, які застосовуються до рядових, права командирів щодо їхнього застосування; наводить приклади оголошення заохочень та накладання дисциплінарних стягнень залежно від конкретних ситуацій	Види заохочень та дисциплінарних стягнень. Права командирів щодо їхнього застосування
Тема 7. Основи організації та несення вартової служби (1 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає поняття «варта», «пароль», види варт, склад та озброєння варті, об'єкти, які охороняють варті; характеризує дії, які виконуються при розводі, зміні варт; бере участь у тренуванні з виконання дій при розводі, зміні варт;	Поняття «варта». Види варт, склад та озброєння варті, об'єкти, які охороняють варті. Розведення варт. Зміна варт. Пароль. Допуск до вартового приміщення.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
знає права та обов'язки чатового, правила зміни чатових, порядок застосування зброї чатовим; виконує обов'язки чатового; називає озброєння чатового; бере участь у тренуванні з виконання дій при застосуванні зброї чатовим; уміє застосовувати засоби пожежогасіння, які є на посту	Права та обов'язки чатового. Озброєння чатового. Порядок застосування зброї чатовим
Тема 8. Особливості внутрішньої служби під час розташування на полігонах та в таборах (1 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає загальні положення внутрішньої служби під час розташування на полігонах та в таборах; характеризує порядок виклику чергових на лінію; виконує обов'язки у добовому наряді	Внутрішній порядок в таборі. Розміщення підрозділів. Добовий наряд в таборах, його призначення, склад
Тема 9. Порядок збереження та обліку військової зброї та боєприпасів у підрозділі (2 год)	
Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): має уявлення про «Інструкцію про організацію, зберігання за видами стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України»; знає вимоги до обладнання кімнати для зберігання зброї, порядок обліку та видачі стрілецької зброї; характеризує основні вимоги щодо видачі зброї військовослужбовцям, відповідальності за її збереження, порядку здійснення перевірки наявності зброї; виконує обов'язки днювального роти щодо збереження зброї та порядку її видачі. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами	Порядок обладнання кімнати для зберігання зброї та вимоги до неї. Зберігання, облік, видача зброї, що перебуває у користуванні підрозділом
Розділ «Стройова підготовка»	
Тема 1. Загальні положення Стройового статуту Збройних Сил України (1 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає поняття і терміни «стрій», «шеренга», «фланг», «фронт», «тильний бік строю», «двошеренговий стрій», «ряд», «одношеренговий стрій», «колона», «розгорнутий стрій», «похідний стрій», «напрямний», «замикаючий», «лінійний»; розуміє обов'язки солдата і командира перед шиккуванням і в строю, попередні та виконавчі команди; характеризує порядок управління строєм; розрізняє види строю. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує команди командира перед шиккуванням і в строю («Увага», «Шикуйся», «Струнко», «Вільно», «Відставити», «Заправитись»)	Загальні положення стройового Статуту Збройних Сил України. Обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю
Тема 2. Стройові прийоми та рух без зброї (5 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст команд «Струнко», «Вільно», «Заправитись», «Головний убір зняти», «Головний убір одягти», «Розійдись», «До мене»; характеризує елементи управління строєм. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує стройове положення, шикується в одно- і двошеренговий стрій, розгорнутий та похідний стрій; виконує команди «Набрати визначений інтервал», «Набрати дистанцію», «Струнко», «Вільно», «Заправитись», «Головний убір зняти», «Головний убір одягти», «Розійдись», «Шикуйся», «Кроком руш», «Стій»; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів;	Стройове положення.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
знає зміст понять «стройова стійка», «праворуч», «ліворуч», «півоберта ліворуч», «кругом»; характеризує методику проведення занять зі стройової підготовки; виконує повороти на місці, правильно приймає положення стройової стійки; знає швидкість руху кроком, довжину кроку, швидкість руху бігом, зміст команд стройового і похідного кроку, де вони застосовуються, довший крок, короткий крок, швидший крок, повільніший крок, півкроку, повний крок; виконує команди «Кроком — руш», «Стройовим кроком — руш», «Бігом — руш»; характеризує дії, які виконуються в поворотах під час руху, методику проведення занять зі стройової підготовки. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує повороти на місці, рух стройовим і похідним кроком, повороти під час руху; дотримується стройових положень під час поворотів; бере участь у тренуваннях з виконання стройових прийомів і руху без зброї; знає команди, за якими здійснюються повороти; характеризує порядок виконання команди. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує повороти під час руху, команди: «Кру-ГОМ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліво-РУЧ», «Право-РУЧ», «Півоберта право-РУЧ», «Стройовим кроком — РУШ», «Кругом — РУШ»; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів; знає команди, за якими здійснюються повороти; характеризує порядок виконання команди. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує та практично відпрацьовує повороти під час руху.	Повороти на місці. Рух стройовим кроком. Виконання стройових прийомів і руху без зброї. Повороти під час руху. Виконання прийомів зі зброєю на місці.
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст команд «Автомат на груди», «На ремінь», «Ремінь послабити (підтягнути)»; характеризує методику проведення занять із відпрацювання стройових прийомів зі зброєю на місці. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує команди «Автомат на груди», «На ремінь», «Ремінь послабити (підтягнути)»; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів; знає зміст команд «Покласти зброєю», «До зброї», «За зброєю»; виконує та практично відпрацьовує команди «Покласти зброєю», «До зброї», «За зброєю»; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів; знає зміст команд для руху зі зброєю «Кроком — РУШ», «Бігом — РУШ»; характеризує виконання команд та прийомів з автоматом Калашникова. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує повороти під час руху зі зброєю, команди: «Кру-ГОМ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліво-РУЧ», «Право-РУЧ», «Півоберта право-РУЧ», «Стройовим кроком — РУШ», «Кругом — РУШ»; знає зміст команд для руху зі зброєю «Кроком — РУШ», «Бігом — РУШ»; характеризує виконання команд та прийомів з карабіном. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує команди для руху зі зброєю «Кроком — РУШ», «Бігом — РУШ»	Повороти та рух зі зброєю

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 4. Виконання військового вітання, вихід із строю, повернення у стрій та підхід до начальника (3 год)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст понять «начальник», «підлеглий»; характеризує порядок виконання військового привітання, команди, які подаються для військового привітання, ритуал військового привітання.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує ритуал військового привітання на місці і під час руху відповідно до вимог Стройового статуту; знає зміст команд, які подаються для виходу з одно- і двошеренгового строю, повернення в стрій, порядок дій за ними; характеризує особливості подання команди для військовослужбовців, які перебувають в строю.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): бере участь у тренуванні з виконання команд, які подаються для виходу з одно- і двошеренгового строю, повернення в стрій; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів; знає зміст команд, які подаються при підході до начальника та відході від нього.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує команди, які подаються для виходу з колони по троє (четверо) і повернення до неї, при підході до начальника та відході від нього; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів</p>	<p>Виконання військового привітання.</p> <p>Вихід із строю, повернення у стрій</p>
Тема 5. Стрій відділення, взводу в пішому порядку (3 год)	
<p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): знає зміст команд, які подаються для шиккування в одно- і двошеренговий стрій, та зміст команд, визначених стройовим статутом для дій при шикванні розгорнутим строем; характеризує дії командира відділення при керуванні військовослужбовцями, які перебувають в розгорнутому строю; здійснює шиккування відділення в розгорнутий стрій; виконує команди для шиккування та дій у розгорнутому строю «Відділення, в одну шеренгу (в дві шеренги) — СТАВАЙ», «РІВНЯЙСЬ», «Праворуч (ліворуч) — РІВНЯЙСЬ», «Відділення — РОЗІДИСЬ», «Відділення — ДО МЕНЕ»; знає зміст команд, визначених стройовим статутом для дій при русі розгорнутим строем; здійснює шиккування відділення в розгорнутий стрій; виконує команди для шиккування та дій у розгорнутому строю «Відділення, на перший-другий — РОЗПОДІЛИСЬ», «Відділення, праворуч (ліворуч, до середини) зім-КНИСЬ, (бігом — зім-КНИСЬ)», «Відділення, право-РУЧ», «Відділення, ліво-РУЧ», «Стільки-то кроків уперед кроком — РУШ»;</p>	<p>Розгорнутий стрій.</p>
<p>знає зміст команд, які подаються для шиккування та руху в похідний стрій; характеризує похідний стрій взводу, роти; здійснює шиккування відділення в похідний стрій.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує команди для шиккування та дій у похідному строю «Відділення, в колону по одному (по двоє) — СТАВАЙ», «Відділення, право-РУЧ», «Відділення, ліво-РУЧ», «Відділення, в колону по двоє кроком — РУШ»</p>	<p>Похідний стрій.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує команди «Відділення, правим (лівим) плечем уперед — РУШ», «Відділення, за мною — РУШ (бігом — РУШ)», «Відділення, кругом — РУШ»; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів; знає вимоги Стройового статуту щодо виконання військового привітання у строю на місці (ст. 115); характеризує дії начальника, якого вітають військовослужбовці, у строю, на місці;</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує військове привітання у строю на місці; знає вимоги Стройового статуту щодо виконання військового привітання у строю під час руху (ст. 116,117); характеризує дії начальника, якого вітають військовослужбовці, у строю під час руху.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує військове привітання у строю під час руху</p>	<p>Виконання військового привітання у строю на місці та під час руху</p>
Розділ «Вогнева підготовка»	
Тема 1. Вогнева підготовка як один із видів бойової підготовки, її зміст і значення. Заходи безпеки (1 год)	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає призначення вогневої підготовки, її значення в системі бойової підготовки, основні вимоги дотримання заходів безпеки при поводженні зі зброєю; характеризує основні вимоги заходів безпеки при проведенні практичних і теоретичних занять зі зброєю.</p> <p>Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпечного поводження зі стрілецькою зброєю</p>	<p>Вогнева підготовка як один із видів бойової підготовки, її зміст і значення. Заходи безпеки</p>
Тема 2. Матеріальна частина зброї АК-74, РКК (2 год)	
<p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає основні частини і механізми автомата; розпізнає основні частини автомата; знає призначення автомата, загальну будову, будову частин та механізмів; характеризує порядок неповного розбирання та збирання автомата; пояснює загальну будову АК-74, устрій та роботу його частин та механізмів; знає тактико-технічні характеристики АК-74, принцип роботи частин та механізмів; характеризує нормативи неповного розбирання та збирання автомата; пояснює принцип роботи частин та механізмів автомата; знає призначення кулемета, загальну будову, будову частин та механізмів, тактико-технічні характеристики, принцип роботи РКК; характеризує нормативи збирання та розбирання РКК; володіє навичками неповного розбирання та збирання кулемета; дотримується заходів безпеки під час розбирання РКК знає правильний порядок розбирання та збирання автомата; характеризує техніку неповного розбирання та збирання автомата на швидкість; володіє навичками розбирання і збирання автомата згідно з вимогами нормативів; дотримується заходів безпеки під час розбирання і збирання автомата. виконує контрольні нормативи «Неповне розбирання АК-74», «Збирання АК-74 після неповного розбирання», тренувальний норматив «Спорядження магазину патронами»;</p>	<p>Автомат АК-74. Призначення, будова частин та механізмів автомата.</p> <p>Тактико-технічні характеристики, принцип роботи автомата.</p> <p>РКК. Призначення, будова частин і механізмів, тактико-технічні характеристики, принцип роботи РКК</p> <p>Порядок неповного розбирання та збирання АК-74.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 3. Догляд за зброєю (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає порядок огляду і підготовки зброї до стрільби: правильність чищення та змащування автомата та кулемета, призначення приладдя і його використання; характеризує порядок чищення, змащення і зберігання зброї, підготовки зброї до стрільби та догляд за зброєю в польових умовах; володіє навичками підготовки автомата до стрільби, огляду і підготовки зброї до стрільби, правильного чищення та змащення з використанням приладдя; дотримується заходів безпеки під час чищення та змащення АК-74 та РКК; знає причини затримки при стрільбі, правила їхнього усунення; характеризує причини затримки стрільби і способи їхнього усунення; володіє навичками правильного та швидкого усунення затримки при стрільбі</p>	<p>Огляд АК-74 та РКК. Підготовка до стрільби. Порядок чищення та змащення автомата та кулемета після стрільби. Устрій та призначення приладдя. Затримки при стрільбі та способи їхнього усунення</p>
Тема 4. Прийоми та правила стрільби з автомата та кулемета (3 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): має уявлення про постріл та лінію прицілювання, правильну роботу на спусковому гачку; знає прийоми і правила стрільби із стрілецької зброї, види бойових положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи); виконує тренувальний норматив «Розрядження зброї», контрольний норматив «Спорядження магазину патронами». Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час стрільби; знає види бойових положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи); вміє призначити вихідні дані для стрільби та розуміє корегування стрільби, приймати бойові положення для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи); виконує дії під час приготування до стрільби, проведення і припинення вогню. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час стрільби.</p>	<p>Положення під час стрільби з місця (лежачи, з коліна, стоячи) та в русі. Вибір і зайняття правильної позиції для стрільби.</p>
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає основні види боеприпасів до стрілецької зброї, основні елементи бойового патрона; порівнює основні характеристики патронів; знає калібри та види боеприпасів; виконує контрольний норматив «Спорядження магазину патронами»; характеризує порядок зарядження зброї, виконання пострілу та припинення стрільби; вміє практично заряджати зброю, прицілюватися, робити спуск та припинити стрільбу. Знансвий компонент Учень (учениця): називає основні положення інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує вправи зі стрільби, передбачені програмою, та нормативи з вогневої підготовки. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки при поводженні зі зброєю і боеприпасами, під час стрільби</p>	<p>Спорядження магазину патронами і порядок зарядження автомата, виконання пострілу, припинення стрільби</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 5. Правила стрільби по нерухомих цілях (2 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає види цілей, умови виконання початкової вправи №1; характеризує цілі; вміє призначати вихідні дані для стрільби та розуміє коректуру стрільби; виконує початкову вправу № 1 навчальних стрільб; виконує контрольний норматив «Виявлення цілей вдень»; вибирає цілі для обстрілу</p>	<p>Класифікація цілей та їхня коротка характеристика. Вибір прицілу та точки прицілювання. Вибір часу для відкриття вогню</p>
Тема 6. Стрілецько-тренувальні прилади (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає призначення КЯ-73 та ПС-51 та можливі варіанти їхнього використання; застосовує на практиці стрілецько-тренувальні прилади</p>	<p>Виконання підготовчих вправ на навчально-тренувальних засобах</p>
Тема 7. Стрільба по нерухомих цілях (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає умови виконання вправи № 1 навчальних стрільб, заходи безпеки під час виконання вправи; характеризує підготовку зброї до стрільби; готує зброю до стрільби; веде влучний вогонь; орієнтується на мішенному полі; вибирає правильну позицію; виконує контрольний норматив «Приховане висування до об'єкта противника перебіжками». Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час стрільби</p>	<p>Практичне виконання початкової вправи № 1 навчальних стрільб із АК-74 та РКК</p>
Тема 8. Матеріальна частина СГД (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає загальну будову, призначення та тактико-технічну характеристику СГД, принцип роботи частин та механізмів; характеризує повне розбирання та збирання гвинтівки; пояснює роботу частин та механізмів гвинтівки</p>	<p>Призначення, загальна будова СГД, тактико-технічна характеристика, принцип роботи частин та механізмів</p>
Тема 9. Матеріальна частина ручних гранат, прийоми та правила їхнього метання (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічну характеристику та устрій ручних гранат; розрізняє гранати наступальні та оборонні; характеризує заходи безпеки під час вивчення та практичного застосування гранат; розрізняє, правильно застосовує гранати наступальні та оборонні; знає тактико-технічну характеристику ручної протитанкової гранати, РКГ-3; характеризує принцип дії та устрій ручної протитанкової гранати; застосовує ручну протитанкову гранату</p>	<p>Призначення, устрій та тактико-технічні характеристики ручних гранат, Ф-1, РГД-5.</p> <p>Призначення, тактико-технічна характеристика, устрій та принцип дії ручної протитанкової гранати, РКГ-3</p>
Тема 10. Призначення та бойові властивості ручного протитанкового гранатомета (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічну характеристику РПГ, його призначення, основні частини та механізми; характеризує порядок неповного розбирання та збирання, прийоми та правила стрільби з РПГ; володіє навичками користування РПГ; проводить повне розбирання та збирання гранатомета. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час розбирання та збирання гранатомета</p>	<p>Призначення та тактико-технічна характеристика РПГ. Порядок розбирання та збирання гранатомета</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 11. Внутрішня та зовнішня балістика (1 год)	
Знаннєвий та діяльнісний компоненти	
Учень (учениця): називає періоди пострілу, початкову швидкість кулі, її траєкторію; характеризує дію порохових газів на дуло та віддачу зброї, вплив умов стрільби на політ кулі; пояснює виникнення пострілу, його періоди, практичне значення траєкторії пострілу	Постріл і його періоди. Початкова швидкість кулі. Траєкторія та її елементи. Форма траєкторії та її практичне значення
Розділ «Тактична підготовка»	
Тема 1. Бойовий Статут Сухопутних військ (частина III взвод, відділення, танк) (2 год)	
Знаннєвий компонент	
Учень (учениця): знає основні положення щодо підготовки та ведення сучасного загально-військового бою; характеризує види, роди Збройних Сил України та їхнє призначення; пояснює значення Бойового Статуту Сухопутних військ при підготовці військовослужбовців, відділення, взводу до ведення бою.	Збройні Сили України: загальна структура, призначення та завдання. Закон України «Про Збройні Сили України», нормативно-правові документи, що регламентують підготовку видів Збройних Сил України до їхнього застосування
Ціннісний компонент	
Учень (учениця): дотримується вимог Бойового Статуту при виконанні практичних навчочок і умінь	
Тема 2. Основи загальновійськового бою (3 год)	
Знаннєвий компонент	
Учень (учениця): знає основні закономірності сучасного загальновійськового бою, визначення бою як основної форми тактичних дій; характеризує зміст термінів та понять, узгодженість дій за місцем, часом, завданням, удар, вогонь, маневр, район бойових дій; розрізняє основні відмінності загальновійськового, повітряного, морського бою; знає види загальновійськового бою та їхню головну мету, визначення видів бою: оборона, наступ; характеризує основні види озброєння солдата та їхню ефективність при застосуванні у різних видах бою; розрізняє основні форми та способи дій солдата у різних видах бою; знає характерні риси, принципи сучасного загальновійськового бою, обов'язки солдата у бою; характеризує зміст основних рис бою (рішучість, напруженість, швидкоплинність, висока маневреність, швидка зміна обстановки, високий темп, одночасне ведення бойових дій на суші, у повітрі, на морському узбережжі); принципи бою (раптовість, всебічне забезпечення бою, висока безздатність, тверде стійке управління, постійна висока бойова готовність); пояснює основні шляхи формування фізичної, моральної, психологічної готовності до захисту України.	Бій — основна форма тактичних дій військ. Характеристика сучасного загальновійськового бою та основні вимоги до підготовки військовослужбовців. Мета бою та засоби її досягнення. Основні види загальновійськового бою, їхня характеристика та мета.
Ціннісний компонент	
Учень (учениця): прагне до формування особистих якостей, необхідних для служби у Збройних Силах України;	Характерні риси сучасного загальновійськового бою та основні принципи його ведення.
Учень (учениця): знає основні завдання відділення у похідному, передбойовому порядках та їхнє застосування; характеризує засоби досягнення мети при виконанні бойового завдання; уміє вести спостереження за полем бою і вміло застосовувати штатну зброю, пересуватися полем бою.	Основні завдання та бойовий порядок механізованого, гранатометного і протитанкового відділень, їхній штатний склад та озброєння
Ціннісний компонент	
Учень (учениця): готується до служби у Збройних Силах України та виконання завдань за призначенням	

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 3. Основи оборони (3 год)	
Знаннєвий компонент	
Учень (учениця): знає мету оборони та основні вимоги до неї; характеризує дії противника у наступі, бойові можливості ввіреної зброї (АК-74, РПГ, СТД, РПК); оцінює місцевість для використання в інтересах бою.	Мета оборони та вимоги до неї.
Ціннісний компонент: формування в майбутнього воїна-захисника таких якостей, як витримка, стійкість, завзяття, високий моральний дух, уважність, спостережливість.	
Учень (учениця): знає, що включає в себе побудова оборони та послідовність дій при підготовці до оборони, обов'язки солдата в бою; характеризує умови, від яких залежить бойовий порядок, захисні можливості місцевості для облаштування опорного пункту (окопу); уміє облаштувати окоп для стрільби лежачи, вести вогонь із пневматичної зброї по визначеним цілям; виконує контрольний норматив «Обладнання одиночного окопу для стрільби з автомата лежачи».	Побудова оборони, обов'язки солдата в бою. Основні задачі відділення в обороні. Дії солдата в бою
Ціннісний компонент	
Учень (учениця): дотримується вимог, визначених вчителем, та послідовно виконує його завдання; знає організацію і озброєння механізованого відділення, бойові можливості та задачі відділення в обороні; характеризує характер дій противника у наступі; уміє визначити відстань до орієнтирів, вести спостереження, підготувати карту вогню; знає вимоги та послідовність облаштування основного, запасного опорного пункту, улаштування загородження, захисту від зброї масового ураження та високоточної зброї, заходи маскування; характеризує основні елементи окопу для стрільби лежачи з автомата, їхнє призначення, захисні можливості; уміє влаштувати окоп за допомогою саперної лопати для стрільби лежачи; знає порядок, способи спостереження за місцевістю, противником у визначеному секторі, об'єкті; уміє визначити місце розташування противника, його озброєння, бойові можливості та спрогнозувати його дії; характеризує швидкість пересування противника, ймовірний час виходу противника на визначені рубежі, ділянки, об'єкти; знає способи знищення противника вогнем у визначеному секторі, ділянці, об'єкті, що підлягають обороні; уміє здійснювати маневр вогнем, вести зосереджений вогонь, уражати бронетехніку, танки противника; оцінює місцевість, бойові можливості (свої, противника), здатність уражити танк, БМП, БТР	
Тема 4. Основи наступу (3 год)	
Знаннєвий компонент	
Учень (учениця): знає мету наступу, основні вимоги та способи переходу у наступ; характеризує умови переходу у наступ на противника, який обороняється, з положення безпосереднього зіткнення з ним або з ходу; оцінює вплив місцевості, пори року, часу на виконання мети наступу; уміє оцінювати бойові можливості противника в обороні; знає, що включає в себе бойовий порядок відділення в наступі, штатну організацію механізованого відділення; характеризує об'єкт атаки, напрямок продовження наступу; знає бойові можливості противника в обороні;	Наступ — мета та вимоги, способи переходу у наступ. Бойовий порядок механізованого відділення, що наступає в цілому порядку. Основні задачі відділення у наступі. Дії солдата у наступі

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>уміє орієнтуватися на місцевості, використовувати місцевість для швидкого пересування, долати перешкоди, пересуватись полем бою різними способами;</p> <p>виконує контрольні нормативи «Розгортання із похідної колони у передбойовий порядок під час дій у пішому порядку», «Розгортання із передбойового порядку в бойовий порядок під час дій у пішому порядку».</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): дотримується заходів безпеки при пересуванні по місцевості, безпеки при поводженні зі зброєю; знає задачі відділення у наступі, способи пересування на полі бою, подолання мінних загороджень; уміє застосовувати стрілецьку зброю у русі; характеризує характер дій противника в обороні; називає бойові можливості противника; знає способи пересування полем бою при наступі під прикриттям бронетехніки (перебіжки, переповзання, перекочування); уміє здійснювати розгортання з похідного у передбойовий, бойовий порядок; характеризує завдання сусідів, танка, за яким буде наступати відділення, його намір, а також порядок використання вогню артилерії та інших вогневих засобів.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): уміє будувати бойовий порядок відділення у наступі; виконує контрольні нормативи «Атака передового краю оборони противника у пішому порядку»</p>	
Тема 5. Бойове використання відділення при виконанні різних бойових задач (3 год)	
<p>Знавсвий компонент Учень (учениця): знає визначення маршу, його особливості; характеризує умови і способи здійснення маршу, рубежі (пункти) і привали на марші; називає нормативи середньої швидкості руху підрозділів на марші, величину добового переходу;</p> <p>характеризує дії відділення (солдата) під час маршу, зміст наказу для дій під час маршу; аналізує обов'язки командира відділення на марші.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): бере участь у тренуванні з віддання наказу на марші, організації взаємодії військовослужбовців під час маршу; називає можливі ситуації, за яких необхідно діяти відділенню за певним алгоритмом.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): складає загальний алгоритм дій відділення на марші при нападі повітряного противника, при подоланні мінних полів, зон зараження, при потраплянні в засаду противника, на привалах і в районах відпочинку</p>	<p>Марш. Умови і способи здійснення маршу. Загальні нормативи середньої швидкості руху підрозділів на марші. Величина добового переходу. Рубежі (пункти) і привали на марші. Організація взаємодії та управління військовослужбовців під час маршу. Зміст роботи та обов'язки командира відділення щодо організації маршу в колоні взводу.</p> <p>Дії відділення на марші (при нападі повітряного противника, при подоланні мінних полів, зон зараження, при потраплянні в засаду противника, на привалах і в районах відпочинку)</p>
Тема 6. Види бойового забезпечення та його задачі (1 год)	
<p>Знавсвий компонент Учень (учениця): знає мету, задачі розвідки у різних видах бою; характеризує об'єкти розвідки в обороні та наступі; уміє маскувати свої дії при веденні розвідки, пересуватися до визначених місць для ведення розвідки, спостерігати та виявляти необхідні відомості в інтересах бою, подавати визначені сигнали; називає об'єкти розвідки при підготовці до бою, в ході бою.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): орієнтується на місцевості; користується засобами ведення розвідки;</p>	<p>Розвідка: мета, задачі у різних видах бою (наступ, оборона). Сили, засоби, способи ведення розвідки у різних видах бою. Дії солдата у розвідці. Охорона: мета, задачі, обов'язки та способи дій солдата.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>виконує контрольний норматив «Приховане висування до об'єкта противника перебіжками і переповзанням».</p> <p>Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується заходів безпеки; виховує риси майбутнього воїна: самодисципліну, витримку, наполегливість, організованість при виконанні поставленої задачі; знає сили, засоби, способи ведення розвідки; уміє діяти у складі розвідувального дозору, бойовому розвідувальному дозорі, засаді, пошуку, дозорному відділенні, спостережному посту, посту радіаційного, хімічного, біологічного спостереження; характеризує дії солдата при веденні розвідки.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує обов'язки розвідки у складі відділення взводу, орієнтується на місцевості та рухається за допомогою топографічної карти, зовнішніх орієнтирів; знає мету, задачі, способи дій при виконанні обов'язків в охороні; характеризує порядок ведення спостереження за місцевістю, повітрям, свої дії під час раптового нападу; уміє виконувати обов'язки в охороні, при патрулюванні.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): використовує місцевість для маскувannya своїх дій; проявляє спостережливості; володіє прийомами самозахисту; приймає адекватні рішення при загрозі життю; виконує контрольний норматив «Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню в русі»;</p> <p>знає мету захисту від зброї масового ураження та зміст заходів; характеризує основний зміст протиепідемічних, санітарно-гігієнічних і спеціальних профілактичних медичних заходів.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): використовує захисні особливості місцевості; діє в умовах отримання сигналів оповіщення про радіоактивне, хімічне, біологічне зараження;</p> <p>знає призначення та види захисних споруд, основні вимоги до захисту захисних споруд та військової техніки від проникнення радіоактивного пилу; характеризує вимоги заходів безпеки під час спорудження сховищ та укриттів, захисту військової техніки від радіоактивного пилу.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): споруджує сховища та протирадіаційні укриття; захищає техніку від проникнення радіоактивного пилу; знає дії учнів у зонах радіоактивного зараження і в осередках хімічного та бактеріологічного ураження; характеризує хімічну та бактеріологічну (біологічну) зброю, зони зараження, будову протигазу та ЗЗК.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): вдягає протигаз та загальновійськовий захисний комплект (ЗЗК); уникає найбільш небезпечних ділянок зараження; виконує контрольні нормативи «Одягання протигазу», «Одягання загальновійськового захисного комплекту»;</p> <p>знає осередки ураження, ознаки отруєння, СДОР, інфекційні захворювання, що виникають внаслідок застосування засобів масового ураження; характеризує осередки ураження, що виникають внаслідок застосування сучасних засобів масового ураження.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): виявляє осередки ураження, безпечно діє в зоні ураження;</p>	<p>Захист від зброї масового ураження.</p> <p>Захисні споруди. Види захисних споруд (сховища, протирадіаційні укриття). Вимоги, які ставляться до них. Захист військової техніки від проникнення радіоактивного пилу.</p> <p>Дії військовослужбовців у зонах радіоактивного зараження і в осередках хімічного та бактеріологічного (біологічного) ураження.</p> <p>Характеристика осередків ураження, що виникають внаслідок застосування сучасних засобів масового ураження.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>знає будову та призначення, технічну характеристику військового приладу хімічної розвідки (ВПХР);</p> <p>характеризує радіоактивне випромінювання і методи його вимірювання.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): визначає отруйні речовини у повітрі в небезпечних і малонебезпечних концентраціях; визначає отруйні речовини при низьких температурах за допомогою ВПХР;</p> <p>знає призначення, будову, технічну характеристику індивідуальних дозиметрів ДП-22В, ДП-24, приладу ДП-5В, методи контролю індивідуального та групового приладу ДКП-50А;</p> <p>характеризує принципи дії дозиметричних приладів під діапазонами випромінювання.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): застосовує прилади ДП-5В, ДП-5Б, дозиметри ДКП-50А, ДП-22В, ІД-1, ДП-24 для визначення опромінювання;</p> <p>знає мету тактичного маскування;</p> <p>називає табельні засоби, місцеві матеріали, які використовуються для маскування і завдяки яким досягається якість маскування.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): здійснює маскування дій в бою;</p> <p>знає мету і завдання інженерного забезпечення;</p> <p>характеризує сили та засоби для здійснення інженерного забезпечення в різних видах бою;</p> <p>облаштовує опорний пункт відділення</p>	<p>Військовий прилад хімічної розвідки (ВПХР). Вимірювання стану навколишнього середовища. Призначення, будова, тактико-технічні характеристики приладу.</p> <p>Комплект індивідуальних дозиметрів ДП-22В, ДП-24. Призначення, будова, тактико-технічні характеристики. Груповий та індивідуальний методи контролю. Підготовка ДКП-50А до визначення опромінювання.</p> <p>Тактичне маскування.</p> <p>Інженерне забезпечення</p>
Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»	
<i>Тема 1. Маскування (1 год)</i>	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає мету, засоби та прийоми маскування;</p> <p>характеризує табельні засоби маскування.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): використовує табельні та підручні засоби маскування для маскування особового складу, техніки та інженерних споруд</p>	<p>Мета маскування. Табельні та підручні засоби маскування, їхнє використання для маскування особового складу, техніки та інженерних споруд</p>
<i>Тема 2. Види окопів, призначення та порядок їхнього устаткування (3 год)</i>	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає види окопів;</p> <p>називає розміри окопу для стрільби лежачи, з коліна та стоячи;</p> <p>характеризує інженерне обладнання позиції на відділення.</p>	<p>Призначення окопів та порядок їхнього облаштування.</p>
<p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): облаштовує окоп для стрільби лежачи, проводить його маскування.</p> <p>Діяльнісний компонент Знансвий компонент Учень (учениця): облаштовує окоп для стрільби з коліна, стоячи, проводить його маскування</p>	<p>Прийоми виконання робіт щодо устаткування окопу для стрільби лежачи.</p> <p>Прийоми виконання робіт щодо дообладнання окопу для стрільби з коліна та стоячи</p>
<i>Тема 3. Інженерні загородження (1 год)</i>	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає призначення і види інженерних загороджень; називає природні перешкоди, ускладнення природних перешкод; характеризує зимові та літні протипіхотні та протитанкові загородження, протитранспортні загородження.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): ускладнює природні перешкоди на місцевості</p>	<p>Призначення і види інженерних загороджень. Розташування загороджень на місцевості, природні перешкоди, ускладнення природних перешкод. Зимові та літні протипіхотні та протитанкові загородження, протитранспортні загородження</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»	
<i>Тема 1. Легка атлетика (20 год)</i>	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкісної витривалості;</p> <p>розуміє потреби швидкісної витривалості для виконання обов'язків військової служби;</p> <p>виконує вправи для розвитку швидкості та витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно вдосконалює навички і вміння, отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів;</p> <p>знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості;</p> <p>розуміє потреби загальної витривалості для виконання обов'язків військової служби;</p> <p>виконує вправи для розвитку загальної витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно вдосконалює навички і вміння, отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів</p>	<p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкості і швидкісної витривалості: вправа № 22 — біг на 100 м зі старту лежачи, вправа № 23 — човниковий біг 10 × 10 м, вправа № 24 — біг на 400 м або човниковий біг 4 × 100 м, вправа № 246 — біг на 200 м або човниковий біг 2 × 100 м, вправа № 25 — човниковий біг 6 × 100 м з макетом автомата.</p> <p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості: біг на 1 км, біг на 2 км.</p> <p>Виконання вправ, спрямованих на формування військово-прикладних навичок: воєнізований крос на 3 км з метанням макета гранати</p>
<i>Тема 2. Гімнастика (18 год)</i>	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає умови та порядок виконання вправ та нормативів;</p> <p>характеризує послідовність виконання вправ та вимог щодо послідовності та правильності виконання;</p> <p>виконує вправи, спрямовані на розвиток сили та силової витривалості.</p> <p>Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки, страховки, самостраховки при виконанні вправ.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): здійснює тренування, спрямовані на виконання вправ, формує морально-психологічну стійкість, вольові та фізичні якості, необхідні для служби у Збройних Силах України</p>	<p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток сили та силової витривалості: вправа № 1 — підтягування на перекладині; вправа № 2 — підйом переворотом на перекладині; вправа № 4 — згинання і розгинання рук в упорі на брусах; вправа № 5 — комплексна силова вправа; вправа № 8 — комплексна вправа на спритність; вправа № 9 — стрибки із скакалкою; вправа № 12а — стрибок ноги нарізно, через козла у довжину; вправа № 13 — комплекс вільних вправ №№ 1, 2, 3, 4; вправа № 14 — вправа на гнучкість</p>
<i>Тема 3. Рукопашний бій, хортинг (бойовий), бойовий гопак, спас (19 год)</i>	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає порядок виконання прийомів рукопашного бою та основні вимоги щодо їхнього виконання;</p> <p>характеризує умови застосування прийомів рукопашного бою у різних видах бою;</p> <p>вміє виконувати прийоми страховки, самостраховки, нанесення уколів, відбиття нанесення ударів, задньої підніжки, прийоми бою без зброї.</p> <p>Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується заходів безпеки при розучуванні та виконанні прийомів рукопашного бою.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно працює над удосконаленням умінь та навичок виконання рукопашного бою, застосовує набуті навички та вміння тільки за призначенням</p>	<p>Розучування, тренування прийомів рукопашного бою, спрямованих переважно на формування навичок, необхідних для захисту, самозахисту, знищення та виведення з ладу противника:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прийоми страховки, самостраховки, подолання перешкод; • нанесення уколів на місці, у русі; • відбиття, нанесення ударів (ребром долоні, ногою, ножем, прикладом, лопатою); • виконання задньої підніжки, удар підбором; • прийоми бою без зброї

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 4. Вправи з гирями (8 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає та характеризує умови виконання вправи з гирями та нормативи оцінювання; обґрунтовує вплив якісного виконання вправ. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує вправи найбільш раціональним способом із мінімальними затратами сил та часу	Розучування, вдосконалення вправ з гирями № 6, № 7
Тема 5. Подолання перешкод (5 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає умови виконання вправ №№ 34, 37, 38 та нормативи оцінювання; характеризує взаємозв'язок елементів смуги перешкод з діями солдата на полі бою; обґрунтовує вплив якісного виконання вправ на успішне пересування на полі бою. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує вправи найбільш раціональним способом із мінімальними затратами сил та часу	Розучування, вдосконалення вправ з подолання перешкод: вправа № 33 — загальна контрольна вправа на смугі перешкод, вправа № 37 — метання гранати Ф-1 на дальність, вправа № 38 — метання гранати на точність

Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України. Профільний рівень» для 11 класу закладів загальної середньої освіти (II курсів закладів спеціалізованої освіти військового профілю: військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)

№ з/п	Назва теми	2 курс
1	Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України». Розділ «Військова етика і психологія»	25
2	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Статут Збройних Сил України»	12
3	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Стройова підготовка»	8
4	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»	70
5	Напрямок підготовки «Цивільний захист». Розділ «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій»	25
6	Напрямок підготовки «Цивільний захист». Розділ «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів»	10
7	Напрямок підготовки «Домедична допомога»	35
РАЗОМ		175

Зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів 11 класу

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНІ, ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ УКРАЇНИ»	
Розділ «Військова етика і психологія»	
Тема 1. Психологічні властивості, пізнавальні процеси особистості військовослужбовця (4 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): визначає основні положення Закону України «Про основи національної безпеки України»; характеризує механізми і моделі системи світової колективної безпеки, пріоритети національних інтересів, загрози національним інтересам і національній безпеці України; розуміє принципи забезпечення національної безпеки; класифікує особистість, головні ознаки особистості військовослужбовця, психологічну структуру особистості; знає типи темпераментів; розуміє сутність понять «характер», «національний характер»; характеризує основні якості всіх типів темпераменту; розрізняє темперамент і характер, сильні і слабкі характери; називає види характерів залежно від ставлення до світу (принципові та безпринципові), ставлення до діяльності (цілеспрямовані й бездіяльні), ставлення до інших людей (товариські й замкнуті), ставлення до себе (альтруїстичні та егоїстичні); обґрунтовує вплив навколишнього середовища, суспільства та службової діяльності на формування характеру; розмірковує про позитивні й негативні риси українського національного характеру; знає суть пізнавальних психічних процесів «відчуття», «сприйняття», «пам'ять», «уявлення», «уява»; характеризує особливості перебігу психологічних пізнавальних процесів у ході військової діяльності, вплив психічних пізнавальних процесів на військову діяльність, сутність почуттів та емоцій; має уявлення про види уваги воїна, основні особливості уваги (стійкість, зосередженість, концентрація, розподілення, обсяг, зосередженість, здатність до переключення); обґрунтовує місце уваги в ході виконання завдань військової діяльності, вплив психічних пізнавальних процесів на поведінку військовослужбовця; знає моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні ознаки особистості офіцера; характеризує роль пам'яті, уваги, здібностей, характеру в оволодінні військовою справою	<p>Особистість військовослужбовця та її загальна характеристика.</p> <p>Психологічні властивості особистості воїна. Характер. Виховання характеру. Національний характер.</p> <p>Психічні пізнавальні процеси особистості військовослужбовця. Види і властивості уваги воїна.</p> <p>Портрет офіцера-професіонала як ідеалу виховання і самовиховання</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 2. Особистість військовослужбовця, становлення особистості в ході військової діяльності (4 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає компоненти готовності до військової діяльності (соціально-психологічна, емоційно-вольова, загальна військово-професійна); знає характерні риси військової служби; розрізняє поняття «військова служба» і «військова діяльність»; характеризує психологічні основи військової діяльності; знає поняття «психічний стан», «настрій», «афект», функції психічних станів, класифікацію психічних процесів (етапів) та їхні особливості; розрізняє позитивні і негативні психічні стани військовослужбовців; характеризує прояви психічного стану військовослужбовця, його вплив на поведінку й діяльність;	Психологія військової діяльності.
розуміє сутність поняття «щастя»; розмірковує про сенс людського життя; обґрунтовує залежність щастя від вибору людиною свого життєвого шляху, правил, якими слід керуватися у своєму житті;	Психічні стани військовослужбовців, їхні прояви у військовій діяльності.
знає сутність понять «життєвий шлях», «громадянська позиція», «військовий обов'язок», громадянські обов'язки особи; характеризує значення громадянської позиції, виконання військового обов'язку для суспільства; обґрунтовує взаємозв'язок громадянського суспільства і держави, військового обов'язку	Щастя і сенс життя учня.
знає сутність понять «життєвий шлях», «громадянська позиція», «військовий обов'язок», громадянські обов'язки особи; характеризує значення громадянської позиції, виконання військового обов'язку для суспільства; обґрунтовує взаємозв'язок громадянського суспільства і держави, військового обов'язку	Життєвий шлях особистості громадянина як захисника України
Тема 3. Психологія військового колективу (6 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає сутність поняття «колектив»; пояснює компоненти психологічної структури колективу (динамічні групові та психологічні явища: взаємні оцінки, домагання, симпатії, антипатії; групові психологічні явища: колективні погляди, ставлення, колективна думка, колективні звички, традиції, установки); характеризує структуру взаємовідносин у колективі (міжособистісні, міжгрупові, між групою та особистістю), структуру взаємовідносин у військовому підрозділі при виконанні вимог статутів (статутні, нестатутні, позастатутні); знає , у чому проявляється колективна думка, її взаємозв'язок зі свідомістю і конкретними справами, етапи становлення колективної думки; характеризує специфічні особливості колективної думки військового підрозділу, порядність колективної думки (позитивна, орієнтовно позитивна, критична (невизначена), орієнтовно негативна, негативна); пояснює процеси формування позитивної думки у військовому підрозділі; знає поняття «колективні традиції і норми»; пояснює особливості звичаїв, обрядів, ритуалів, символів, норми, свята; характеризує основні традиції Збройних Сил України; знає поняття «психологічна сумісність»; пояснює відображення психологічної сумісності і самопочуття особистості в колективі; характеризує форми прихованої і відкритої психологічної несумісності, форми роботи (поведінки) з формування психологічної сумісності; знає сутність понять «структурована група», «неструктурована група», ознаки формальної, неформальної, рангової групи, соціально-психологічну атмосферу, соціально-психологічні стани, у яких може перебувати колектив; характеризує стани, у яких може перебувати військовий колектив (соціально-психологічної стабільності, соціально-психічного напруження, соціального психозу); обґрунтовує вплив структурованих, неструктурованих груп на формування колективу та взаємовідносин у ньому;	Почуття і воля воїна і військовий колектив. Психологічна структура військового колективу.
	Колективна думка.
	Колективні традиції і норми.
	Психологічна сумісність і самопочуття особистості в колективі.
	Формальні, неформальні і рангові групи в колективі (підрозділі). Соціально-психологічні стани.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
знає можливі шляхи впливу на громадський настрій; характеризує стилі управління у військовому колективі (ліберальний, авторитарний, демократичний); обґрунтовує можливі напрямки діяльності з формування колективної думки	Стили управління у військовому колективі. Управління громадською думкою військового колективу
Тема 4. Методи вдосконалення морально-психологічної готовності до військової служби (9 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): розуміє сутність поняття «самовиховання»; характеризує зміст самовиховання; має уявлення про поширені методи самовиховання: самозобов'язання, самоорганізація життя (військової діяльності), самопізнання, самоаналіз, самозвіт; обґрунтовує необхідність самоорганізації життя учня (разом з тим і як майбутнього захисника України); класифікує визначення виховання й самовиховання, методи, прийоми і засоби виховання, самовиховання; уміє користуватися методами, прийомами і засобами самовиховання в роботі над собою;	Самовиховання як умова самовдосконалення особистості.
називає засоби саморегуляції психічної діяльності (дихальні вправи — заспокійливий і мобілізуючий подих); управління тонусом кістякової мускулатури (розслаблення м'язів за контрастом, релаксація); вплив на біологічно активні точки, самопереконання, самонавіювання, самонаказ; знає методику найпростіших засобів саморегуляції психічної діяльності (дихальні вправи — заспокійливий подих); управління тонусом кістякової мускулатури (розслаблення м'язів за контрастом, релаксація); вплив на біологічно активні точки.	Засоби саморегуляції психічної діяльності: дихальні вправи (заспокійливий подих); управління тонусом кістякової мускулатури (розслаблення м'язів за контрастом, релаксація); вплив на біологічно активні точки, самопереконання, самонавіювання, самонаказ.
Діяльнісний компонент Учень (учениця): демонструє заспокійливий подих, розслаблення м'язів за контрастом; демонструє під керівництвом учителя вплив на біологічно активні точки; наводить приклади самопереконання, самонавіювання, самонаказу; називає рівні особистісного самовдосконалення: самовираження (низький рівень), самоствердження (середній рівень), самореалізація, воля (високий рівень); характеризує активність (виконавча, залежна від керівництва діями, захоплення, діяльність за покликанням); провідні мотиви (інтерес, стимул-санкція; зовнішня мотивація; внутрішня мотивація); розмірковує над запитаннями «Хто я?», «Що я можу?», «Як я розвиваюсь як особистість?», «Чи чесно я живу?»; пояснює зміст психологічної підготовки до військової діяльності та дій в екстремальних умовах; характеризує паніку як психічний стан, шляхи подолання паніки; пояснює характерні риси стану бойового духу; обґрунтовує ефективність системи тренувань (військового вишколу) для мобілізації власних сил та можливостей воїна	Організація самовиховання. Рівні особистісного самовдосконалення.
	Психологічна готовність до військової діяльності та дій в екстремальних умовах
НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ДОПРИЗОВНА ПІДГОТОВКА»	
Розділ «Статуті Збройних Сил України»	
Тема 1. Військовослужбовці та взаємовідносини між ними (1 год)	
Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає права військовослужбовців, вимоги щодо виконання військових статутів; характеризує порядок взаємовідносин із старшими за військовим званням та службовим становищем, відповідальність за порушення вимог статутів при виконанні наказів та розпоряджень старших за положенням начальників; розрізняє військовослужбовців за військовими званнями; аналізує відповідальність військовослужбовців за порушення вимог статутів Збройних Сил України. Діяльнісний компонент Учень (учениця): дотримується статутних вимог при проходженні військової служби	Дотримання військовослужбовцем загальновійськових статутів Збройних Сил України при виконанні обов'язків військової служби

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 2. Розподіл часу та повсякденний порядок (1 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає вимоги Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України щодо раціонального використання часу при повсякденній службовій діяльності; характеризує вимоги розпорядку дня для підтримання належного рівня боєготовності підрозділу та його значення у формуванні належних фізичних, морально-психологічних якостей військовослужбовців. Діяльнісний компонент Учень (учениця): дотримується вимог розпорядку дня, правил особистої гігієни, вмє самоорганізуватися у різних життєвих обставинах</p>	<p>Значення вимог розпорядку дня для підтримання високого рівня боєготовності підрозділу та його вплив на якість виконання бойових задач</p>
Тема 3. Добовий наряд (1 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає порядок підготовки добового наряду, документацію, яку веде черговий роти; характеризує склад внутрішнього наряду частини, озброєння добового наряду. Діяльнісний компонент Учень (учениця): практично виконує обов'язки днювального, чергового роти</p>	<p>Порядок підготовки добового наряду. Документація чергового роти. Внутрішній наряд роти</p>
Тема 4. Заяви, пропозиції та скарги (1 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає основні положення розділу V Дисциплінарного статуту Збройних Сил України; розрізняє поняття «заява», «пропозиція» та «скарга»; характеризує книгу обліку заяв, скарг та пропозицій, правила її ведення; Діяльнісний компонент Учень (учениця): уміє подавати заяву, скаргу</p>	<p>Поняття «заява», «пропозиція» та «скарга». Термін розгляду заяв, скарг та пропозицій</p>
Тема 5. Зміст та методи виховної роботи командира відділення з виховання підлеглих, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку в підрозділі (1 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає методи вивчення особового складу, форми та методи індивідуальної роботи з підлеглими; характеризує роботу командира відділення щодо виявлення причин та попередження правопорушень підлеглих, підтримання внутрішнього порядку в підрозділах, виконання розпорядку дня. Діяльнісний компонент Учень (учениця): проводить індивідуальні бесіди; впливає на підлеглого, який вчинив правопорушення, формує громадську думку про порушників військової дисципліни; знає основні положення Дисциплінарного статуту Збройних Сил України щодо заохочення, стягнення за порушення військової дисципліни; називає заохочення, стягнення, які застосовують до солдатів (матросів), сержантів (старшин); пояснює сутність поняття «заохочення», «стягнення»; характеризує методи впливу на підлеглого, який вчинив правопорушення; обґрунтовує виховне значення заохочень за проявлену розумну ініціативу на службі</p>	<p>Методи вивчення особового складу. Форми та методи індивідуальної роботи з підлеглими. Методика проведення індивідуальних бесід.</p> <p>Виховне значення заохочень за проявлену розумну ініціативу на службі. Облік умов і порядок притягнення підлеглих до дисциплінарної відповідальності. Методи впливу на підлеглого, який вчинив правопорушення</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Розділ «Стройова підготовка»	
Тема 1. Стройові прийоми та рух без зброї (2 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): характеризує дії, які виконуються в поворотах під час руху, методику проведення занять зі стройової підготовки. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує повороти на місці, рух стройовим і похідним кроком, повороти під час руху; дотримується стройових положень під час поворотів; бере участь у тренуваннях з виконання стройових прийомів і руху без зброї; знає команди, за якими здійснюються повороти; характеризує порядок виконання команди. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує повороти під час руху, команди: «Кру-ГОМ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліво-РУЧ», «Право-РУЧ», «Півоберта право-РУЧ», «Стройовим кроком — РУШ», «Кругом — РУШ»; дотримується заходів безпеки під час виконання стройових прийомів. Діяльнісний компонент Учень (учениця): виконує практично відпрацьовує повороти під час руху</p>	<p>Виконання стройових прийомів без зброї</p>
Тема 2. Стройові прийоми та рух зі зброєю (2 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає вимоги Стройового статуту Збройних Сил України про порядок виконання стройових прийомів зі зброєю; вміє виконувати стройові прийоми зі зброєю. Діяльнісний компонент Учень (учениця): дотримується вимог безпеки при поводженні зі зброєю під час навчання та виконання стройових прийомів</p>	<p>Виконання стройових прийомів зі зброєю</p>
Тема 3. Виконання військового вітання, вихід зі строю, повернення у стрій, підхід до начальника (1 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає вимоги Стройового статуту Збройних Сил України при виконанні стройових прийомів; вміє виконувати стройові прийоми: вихід зі строю, повернення у стрій та підхід до начальника. Діяльнісний компонент Учень (учениця): подає команди для виконання стройових прийомів</p>	<p>Виконання стройових прийомів згідно вимог Стройового статуту Збройних Сил України</p>
Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»	
Тема 1. Легка атлетика (26 год)	
<p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає умови виконання вправ та нормативи оцінювання; вміє виконувати вправи відповідно до визначених нормативів; характеризує вплив кожної вправи на виконання бойових задач солдатом, відділенням в основних видах бою. Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно вдосконалює фізичні якості (швидкість, витривалість); формує морально-психологічні якості щодо готовності переносити труднощі в ході служби, навчання. Ціннісний компонент Учень (учениця): формує вимогливість до себе, дотримується заходів безпеки при виконанні вправ</p>	<p>Прискорене пересування та легка атлетика: виконання вправи № 28, біг на 3 км, марш-кидок на 5 км, комплексна воєнізована естафета з використанням вивчених вправ, системне тренування із вдосконалення якості виконання вправ на розвиток швидкості та витривалості (вправи №№ 22, 23, 24, 24б, 25)</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>виконує контрольний норматив «Одягання протигаза»;</p> <p>характеризує засоби захисту шкіри і способи користування ними;</p> <p>знає методи захисту шкіри, умови і правила виконання нормативу «Одягання загальновійськового захисного комплекту»;</p> <p>виконує контрольний норматив «Одягання загальновійськового захисного комплекту».</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>практично і правильно одягає загальновійськового захисний комплект;</p> <p>використовує підручні засоби для захисту шкіри;</p> <p>називає засоби індивідуального захисту: пакет перев'язувальний індивідуальний (ППІ), аптечка індивідуальна «Невідкладна допомога», індивідуальний протихімічний пакет (ППІ-8);</p> <p>знає склад аптечки, інструкцію щодо її використання;</p> <p>розуміє сутність поняття «радіопротектор».</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>уміє використовувати аптечку індивідуальну, індивідуальний проти-хімічний пакет</p>	<p>Засоби захисту шкіри. Практичне відпрацювання нормативу «Одягання загальновійськового захисного комплекту».</p> <p>Медичні засоби індивідуального захисту, призначені для надання першої медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях</p>
Тема 5. Знезараження території, споруд і техніки. Санітарна обробка людей (3 год)	
<p>Знаний та діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>називає поняття «дезактивація», «дегазація» «дезінсекція», «дератизація»;</p> <p>розрізняє часткову і повну санітарну обробку людей;</p> <p>характеризує мету санітарної обробки та порядок її проведення, заходи особистої безпеки під час проведення санітарної обробки;</p> <p>має уявлення про використання для знезараження території, споруд спеціальних машин і приладів, а також комунальної техніки (сніго-збиральні машини; сільськогосподарська техніка: обприскувачі, розкидачі добрив тощо; шляхобудівельні машини: бульдозери, грейдери тощо).</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>правильно виконує всі етапи часткової санітарної обробки, дотримується чіткої послідовності етапів обробки;</p> <p>коментує етапи повної санітарної обробки (транслюється через відео)</p>	<p>Санітарна обробка. Часткова і повна санітарна обробка. Її мета, порядок проведення</p>
Тема 6. Прилади радіаційного, хімічного та дозиметричного контролю (4 год)	
<p>Знаний та діяльнісний компоненти</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>знає призначення індивідуальних дозиметрів ДП-5А, ДП-5Б, ДП-5В;</p> <p>характеризує будову, тактико-технічні характеристики, принципи дії дозиметричних приладів.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>застосовує прилади ДП-5В, ДП-5А, ДП-5Б.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>знає призначення, будову, тактико-технічні характеристики індивідуальних дозиметрів ДП-5А, ДП-5Б, ДП-5В;</p> <p>характеризує будову, тактико-технічні характеристики, принцип дії індивідуальних дозиметрів ДК-02, ДП-22В, ДП-24, ІД-2.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>застосовує прилади ДП-22В, ДП-24, ІД-2, ДК-02;</p> <p>знає будову та призначення, технічну характеристику військового приладу хімічної розвідки (ВПХР);</p> <p>характеризує принцип дії військового приладу хімічної розвідки.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>визначає отруйні речовини у повітрі та при низьких температурах;</p>	<p>Вимірвач потужності дози (ДП-5А, ДП-5Б, ДП-5В). Призначення, принцип дії, будова, тактико-технічні характеристики.</p> <p>Індивідуальні дозиметри (ДК-02, ДП-22В, ДП-24, ІД-2). Призначення, будова, тактико-технічні характеристики.</p> <p>Військовий прилад хімічної розвідки (ВПХР). Призначення, будова, тактико-технічні характеристики.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>характеризує принцип дії приладів радіаційної і хімічної розвідки та дозиметричного контролю, прилади хімічної розвідки та дозиметричного контролю.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>бере участь у практичних заняттях з визначення отруйних речовин у повітрі;</p> <p>правильно використовує прилади в роботі в умовних зонах зараження.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>дотримується правил безпеки при користуванні приладами радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю</p>	<p>Практична робота з приладами радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю</p>
Тема 7. Зброя масового ураження (2 год)	
<p>Знаний та діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>пояснює терміни «уражаюча дія», «нейтронний боеприпас», «зони руйнувань»;</p> <p>характеризує уражаючі фактори ядерного вибуху;</p> <p>проводить паралель між навчальним матеріалом із курсу фізики та предметом «Захист України»;</p> <p>має уявлення про перспективні види зброї, засновані на нових фізичних принципах;</p> <p>характеризує дію на організм отруйних речовин, знає їхню класифікацію;</p> <p>розрізняє поняття «зона хімічного ураження», «осередок хімічного ураження»;</p> <p>характеризує зони хімічного ураження;</p> <p>проводить паралель між навчальним матеріалом із курсу хімії та предметом «Захист України»</p>	<p>Ядерна зброя. Характеристика уражаючих факторів ядерного вибуху. Особливості уражаючої дії нейтронного боеприпасу, зони руйнувань.</p> <p>Хімічна зброя. Класифікація отруйних речовин та дія їх на організм. Зони хімічного ураження</p>
Тема 8. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт (3 год)	
<p>Знаний та діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>розрізняє невідкладні і рятувальні роботи;</p> <p>пояснює сутність рятувальних та інших невідкладних робіт;</p> <p>характеризує завдання, які вирішуються під час проведення рятувальних робіт, аварій, катастроф, стихійних лих.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>правильно оцінює обстановку під час тренувальних занять, організовує та здійснює рятувальні та інші невідкладні роботи</p>	<p>Мета, зміст та умови успішного проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Завдання під час проведення рятувальних робіт, аварій, катастроф, стихійних лих. Організація проведення рятувальних робіт. Заходи безпеки</p>
Розділ «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів»	
Тема 1. Засоби та методи ведення збройних конфліктів та їхні учасники (2 год)	
<p>Знаний та діяльнісний компоненти</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>знає основні поняття та терміни міжнародного права;</p> <p>характеризує учасників збройних конфліктів, правовий статус різних категорій комбатантів і некомбатантів, цивільні об'єкти, військові об'єкти</p>	<p>Засоби та методи ведення збройних конфліктів та їхні учасники</p>
Тема 2. Міжнародно-правова регламентація ведення військової боротьби. Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій (2 год)	
<p>Знаний та діяльнісний компоненти</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>розуміє поняття «початок війни», «театр війни», «нейтралітет» як види міжнародних відносин;</p> <p>характеризує особливості ведення воєнних дій з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права, заборонені методи та засоби ведення воєнних дій</p>	<p>Міжнародно-правова регламентація ведення військової боротьби. Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 3. Міжнародний захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок у міжнародному гуманітарному праві (2 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає вимоги міжнародного гуманітарного права щодо захисту поранених, військовополонених, цивільного населення; характеризує правовий режим воєнної окупації, пояснює необхідність захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту; наводить приклади з історії України та світової практики щодо захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту	Міжнародний захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок у міжнародному гуманітарному праві
Тема 4. Відповідальність держав та фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права (2 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає вимоги міжнародного права щодо притягнення до відповідальності за порушення його норм; характеризує принципи застосування відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права.	Відповідальність держав та фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права
Тема 5. Правила застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо розпізнавання осіб та об'єктів (2 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): характеризує концепцію і основні функції міжнародного комітету Червоного Хреста, компетенцію і основні функції; аналізує діяльність у період збройного конфлікту	Правила застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо розпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний комітет Червоного Хреста як інструмент міжнародної гуманітарної діяльності
НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ «ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА»	
Тема 1. Основи законодавства України про охорону здоров'я людини (1 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає основні документи щодо захисту життя і здоров'я людини в Україні; обґрунтовує заходи медичного захисту населення у надзвичайних ситуаціях; має уявлення про стандарт підготовки І-СТ-3 «Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини»	Основні документи нормативно-правової бази щодо захисту життя і здоров'я людини в Україні. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Закон України «Про екстрену медичну допомогу». Основні принципи охорони здоров'я в Україні
Тема 2. Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах (3 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає першочергові завдання, які стоять перед рятувником при наданні долікарської допомоги, правові акти, що регламентують надання долікарської допомоги; знає основні правила надання першої допомоги у невідкладних ситуаціях; називає етапи проведення первинного огляду постраждалого; знає способи виклику екстреної медичної допомоги; уміє оглядати місця подій, визначати ознаки дихання, визначати пульс; називає засоби індивідуального медичного оснащення військовослужбовця (пластикові рукавички і маски штучного дихання, тонометр, термометр, піпетка та одноразові шприци, шприц-тюбик, гумова трубка або джгут, затискач або пінцет, ніж, скальпель або ножиці); знає комплектність та застосування санітарної сумки, алгоритм надання першої медичної допомоги в секторах обстрілу і укриття; має уявлення про сучасну концепцію надання медичної допомоги під час бойових дій; уміє користуватися медичною аптечкою домашньою, автомобільною, індивідуальною та невідкладною медичною допомогою	Поняття домедичної допомоги в екстремальних умовах мирного часу та бойових умовах. Правові аспекти надання домедичної допомоги. Первинний огляд постраждалого Застосування заходів і засобів з надання домедичної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Засоби індивідуального медичного оснащення військовослужбовця. Алгоритм надання домедичної допомоги в секторах обстрілу і укриття

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Тема 3. Надання домедичної допомоги при кровотечах (5 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає основні види кровотеч, причини й ознаки зовнішньої кровотечі, алгоритм дій при кровотечах, засоби зупинки кровотеч, способи зупинки зовнішньої артеріальної, венозної і капілярної кровотечі, місця затискування артерій; характеризує техніку зупинки зовнішньої кровотечі; застосовує прямий тиск на рану; уміє застосовувати джгут для зупинки крові, надавати допомогу при появі ознак внутрішньої кровотечі, проводити тампонування рани; має уявлення про сучасні гемостатичні препарати, які використовуються в бойових умовах, засоби їхнього використання; володіє технікою використання контактних гемостатичних препаратів (наприкладі Combat Gauze), технікою винесення поранених. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час надання домедичної допомоги при кровотечах	Види кровотеч. Неконтрольована кровотеча як найбільш поширена серед прогнозованих смертей після травматичного ушкодження. Алгоритм дій при кровотечі. Техніка застосування прямого тиску на рану. Техніка накладання турнікета на верхні і нижні кінцівки. Техніка винесення поранених
Тема 4. Домедична допомога при гострих порушеннях дихання та під час зупинки серця (6 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): має поняття про реанімацію; знає ознаки клінічної та біологічної смерті, основні завдання реанімації постраждалого в стані клінічної смерті; характеризує наявні орієнтовні та ймовірні ознаки смерті, основні реанімаційні заходи: підготовка постраждалого до відновлення дихання, в тому числі забезпечення прохідності дихальних шляхів (звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів, западання язика, слизу, води тощо), штучне дихання (примусова вентиляція легень) методом із рота в рот, за допомогою пластикової маски, методом Сильвестра-Брошу, методом Холджера Нельсона; штучний масаж серця; володіє способами звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів; проводить штучне дихання та непрямий масаж серця; володіє методикою проведення реанімаційних заходів двома-трьома реаніматорами	Смерть, ознаки клінічної та біологічної смерті, методи оживлення постраждалих. Методика проведення штучного дихання і закритого масажу серця. Практичне виконання реанімаційних заходів. Штучний масаж серця одним реаніматором. Штучне дихання різними методами одним реаніматором. Одночасне проведення штучного масажу серця та штучного дихання (примусової вентиляції легень) двома-трьома реаніматорами
Тема 5. Домедична допомога при пораненнях. Перев'язка пораненого (7 год)	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): пояснює класифікацію ран; орієнтується в порядку надання першої допомоги при пораненнях; знає асептичні і антисептичні засоби обробки ран, види і класифікацію пов'язок; уміє накладати пов'язку для зупинки кровотечі; використовує пакет перев'язувальний індивідуальний; характеризує види пов'язок; виконує норматив з надання домедичної допомоги пораненому; застосовує методи накладання пов'язки на різні частини тіла пораненого; уміє накладати різні види пов'язок; володіє методикою накладання покривних пращоподібних, підтримуючих й іммобілізуючої шинної пов'язки. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил асептики і антисептики	Домедична допомога під час поранень. Обробка рани — основа першої допомоги при пораненнях. Асептичні і антисептичні засоби обробки ран. Правила асептики і антисептики. Правила надання першої допомоги при пораненнях. Перев'язка ран. Визначення процесу перев'язки. Засоби перев'язування ран. Пакет перев'язувальний індивідуальний: порядок користування. Бинт: способи та техніка його намотування. Визначення і класифікація пов'язок за призначенням і виконанням. Загальні вимоги до накладання та правила накладання пов'язок при пораненнях. Характеристика покривних, тиснучих, іммобілізуючих та підтримуючих пов'язок. Будова покривної і тиснучої пов'язки.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
	<p>Методи накладання покривних (бинтової, косинкової, пращоподібної і пластирної) пов'язок і тиснучої бинтової пов'язки.</p> <p>Методи накладання іммобілізуючих (шинної, бинтової та гіпсової) і підтримуючих (косинкової і бинтової) пов'язок.</p> <p>Перев'язка пораненого. Накладання бинтових пов'язок на голову, грудну клітку, плече, низ живота, нижню і верхню кінцівки.</p> <p>Накладання косинкових пов'язок на голову, плече, стегно, пах, стопу.</p> <p>Тренування у наданні першої допомоги при пораненнях.</p> <p>Перев'язка пораненого. Накладання пращоподібних пов'язок на голову, ніс і щелепу.</p> <p>Накладання підтримуючої пов'язки підвищенням кінцівки.</p> <p>Накладання іммобілізуючої шинної пов'язки: шини Крамера на передпліччя, дерев'яної шини на стегно</p>
Тема 6. Домедична допомога при переломах, вивихах (4 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): класифікує переломи та вивихи; характеризує ознаки травматичного шоку; вибирає способи транспортування постраждалих; застосовує способи накладання шини з підручного матеріалу; виконує норматив з надання домедичної допомоги при переломах; надає першу допомогу при переломах та вивихах; вміє користуватися шприц-тюбиком; володіє способами транспортування постраждалих</p>	<p>Поняття про переломи кісток та вивихи суглобів, їхня класифікація. Ознаки переломів та симптоми вивихів.</p> <p>Закриті ушкодження: забиття, вивихи, розтягнення м'язів і зв'язок, синдром тривалого здавлювання (травматичний токсикоз)</p>
Тема 7. Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні і електротравмах (4 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): класифікує теплові та сонячні удари, хімічні опіки, обмороження; знає правила домедичної допомоги при термічних опіках, обмороженнях; характеризує опіки; пояснює способи профілактики опікового шоку, обмороження; застосовує способи накладання пов'язок при опіках та обмороженнях; надає домедичну допомогу при діях низьких температур; розуміє періоди обмороження та стадії загального замерзання тіла. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил гігієни; характеризує тепловий та сонячний удари, причини та симптоми їхнього розвитку; знає правила домедичної допомоги при ураженні електричним струмом і блискавкою, фізичну природу та наслідки ураження; пояснює способи профілактики опікового шоку, сонячного удару, ураження електричним струмом; надає домедичну допомогу при тепловому та сонячному ударі, ураженні електричним струмом; розрізняє відмінність між ураженнями електричним струмом і блискавкою. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил гігієни;</p>	<p>Домедична допомога при термічних опіках: охолодження місця опіку та протишокові заходи. Перша допомога при хімічних опіках.</p> <p>Обмороження та його періоди. Класифікація обморожень. Стадії загального замерзання тіла. Перша допомога при обмороженнях.</p> <p>Тепловий та сонячний удари. Ураження електричним струмом, блискавкою. Домедична допомога, дотримання правил безпеки під час допомоги при ураженні електричним струмом і блискавкою.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>знає правила надання домедичної допомоги при термічних, хімічних опіках; вміє охолоджувати та висушувати місця термічного опіку, накладати стерильні пов'язки, промивати ділянки тіла від дії агресивних речовин (сильних кислот і лугів), засипати уражені ділянки нейтралізуючими речовинами; знає правила надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом; знає способи приведення до свідомості постраждалого, ураженого електричним струмом; вміє одягати гумові рукавиці і одяг, звільняти постраждалого з-під дії електричного струму різними способами. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил техніки безпеки при роботі з електроприладами</p>	<p>Надання домедичної допомоги при термічних, хімічних опіках.</p> <p>Надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом</p>
Тема 8. Домедична допомога при головному болю та гострому болю в животі (2 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає загальні симптоми захворювань органів дихання, шлунково-кишкового тракту, нападу апендициту, прориву виразки шлунка; застосовує методи позбавлення головного болю та болю в животі.</p>	<p>Хворі з гострими захворюваннями органів дихання (гостра пневмонія, напад бронхіальної астми, легенева кровотеча), шлункового тракту. Ознаки цих захворювань. Ознаки гострих хвороб шлунка (спрага, біль у животі, відрижка, печія, блювання, шлункова кровотеча), кишок (діарея, запор, метеоризм, кишкова кровотеча) і сечовивідних шляхів (розлад виділення сечі, набряки, гіпертонія, біль), які потребують першої допомоги. Вживання хворим ліків загальноно призначення з медичної аптечки при головному болю. Надання домедичної допомоги при захворюванні органів дихання і шлунково-кишкового тракту, нападі апендициту, прориву виразки шлунку</p>
Тема 9. Перша допомога при отруєннях і укусах (2 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): наводить приклади згубного впливу отруйних речовин на організм людини; характеризує профілактичні заходи отруєння хімічними речовинами, продуктами харчування тваринного та рослинного походження; надає першу допомогу при отруєннях, укусах змії і комах; застосовує антидоти при отруєннях; характеризує особливості отруєння солями важких металів, фосфорними сполуками; володіє навичками надання першої допомоги при різноманітних отруєннях; вибирає алгоритм надання домедичної допомоги при алергічній реакції; знає лікарські препарати, необхідні для надання першої допомоги, і заходи безпеки під час надання домедичної допомоги</p>	<p>Корозійні отруєння та отрути, що їх спричиняють. Перша допомога при отруєнні метиловим спиртом, дихлоретаном, парами бензину, хлору, аміаку, сильними кислотами і лугами. Резорбтивні отруєння, їхні види. Особливості кров'яного отруєння чадним газом, двоокисом вуглецю, метаном, азотом і азотом. Явище асфіксії. Перша допомога при отруєнні газами. Особливості отруєння солями важких металів, сполуками фосфору та іншими деструктивними речовинами. Особливості функціонального отруєння нейротропними препаратами, алкоголем та нікотинном</p>
Тема 10. Правила транспортування постраждалих і поранених в екстремальних ситуаціях і бойових умовах (1 год)	
<p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає правила транспортування хворих та поранених; володіє індивідуальною технікою пересування, відтягування пораненого в укриття способами відтягування однією людиною в положенні лежачи, в положенні стоячи, вивезення пораненого з сектора обстрілу способом вивезення на плечі, на спині, з використанням нош, підручних засобів</p>	<p>Правила транспортування хворих, постраждалих та поранених. Переміщення пораненого в укриття в бойових і небойових умовах</p>

РОЗРАХУНОК НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Метою занять у польовому навчальному таборі є формування в учнів морально-психологічної стійкості, зміцнення їхнього здоров'я, розвиток сили і витривалості, набуття прикладних умінь і навичок, закріплення теоретичних знань з предмета «Захист України». Заняття доцільно проводити в два етапи:

- після Дня знань з метою вивчення вихованців, формування взводів (класів), підготовки до виконання правил внутрішнього ліцейського розпорядку, вивчення основ військового етикету згідно з тематикою польових навчальних занять 10 класу (80 год);
- основні польові навчальні заняття слід проводити після закінчення навчання у 10 класі на базі чинних військових частин протягом 14 днів згідно з тематикою занять.

Після проходження польових навчальних занять учні повинні:

класифікувати:

- послідовність виконання прийомів, дій і нормативів з допризовної, домедичної підготовки, цивільного захисту, прикладної фізичної підготовки з використанням зброї, приладів, спорядження, засобів інженерного озброєння та індивідуального захисту;
- значення військових Статутів у житті та діяльності Збройних Сил України;
- призначення, бойові якості, загальну характеристику вогнепальної зброї, бойової техніки, яка перебуває на озброєнні механізованої частини;

уміти:

- логічно, послідовно виконувати прийоми, дії, нормативи з різних курсів, розділів програми;
- удосконалювати уміння і навички, необхідні під час виконання обов'язків військової служби;
- застосовувати теоретичні знання та практичні навички з предмета «Захист України» в екстремальних умовах;

характеризувати:

- реальні умови службової діяльності військовослужбовців строкової служби та служби за контрактом;
- бойову техніку механізованих підрозділів;
- систему роботи командування військової частини з дотримання статутного порядку, організації та здійснення бойового навчання;

виконувати:

- бойові стрільби початкової вправи, першої вправи з АК-74;
- метання навчальної гранати Ф-4;
- нормативи, прийоми та дії з допризовної підготовки, прикладної фізичної підготовки, цивільного захисту та домедичної підготовки, передбачені тематичним планом;
- обов'язки в добовому наряді, з організації життєдіяльності в польових умовах.

Заняття в польовому навчальному таборі слід проводити у формі комплексних занять за єдиним тактичним задумом з елементами гри. Тематичне оцінювання слід здійснювати на кожному занятті.

Під час пересування до місць проведення занять і в зворотному напрямку обов'язково потрібно проводити супутні тренування.

Бойові стрільби слід проводити під кінець зборів у польовому навчальному таборі.

Після закінчення занять усі учні мають бути оцінені з кожного курсу, розділу предмета «Захист України» за перший курс навчання.

Розрахунок навчального часу польових навчальних занять

№ з/п	Назва теми	Загальна кількість годин
1	Допризовна підготовка	80
	Військова підготовка:	80
	• вогнева підготовка;	20
	• тактична підготовка;	20
	• військова топографія;	20
	• військово-інженерна підготовка та зв'язок;	10
	• статuti ЗСУ;	5
• стройова підготовка	5	
	РАЗОМ	80

Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України. Профільний рівень» (польові навчальні збори) закладів загальної середньої освіти (закладів спеціалізованої освіти військового профілю: військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)

Розподіл часу на вивчення навчального матеріалу польові навчальні збори

№ з/п	Назва теми	НПЗ
1	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Вогнева підготовка»	20
2	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Тактична підготовка»	20
3	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військова топографія»	20
4	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»	10
5	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Статuti Збройних Сил України»	5
6	Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Стройова підготовка»	5
	РАЗОМ	80

Зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів польові навчальні збори

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Розділ «Вогнева підготовка»	
<i>Тема 1. Бойова техніка та озброєння механізованих підрозділів (5 год)</i>	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає терміни і поняття «механізоване відділення», «вогнева міць», «маневреність», «ударна сила механізованого відділення»; характеризує озброєння сучасного механізованого відділення, організаційно-штатну структуру механізованих підрозділів та бойову техніку, яка є на озброєнні; розрізняє посади організаційної структури механізованого відділення. Діяльнісний компонент Учень (учениця): розрізняє види бойової техніки та стрілецької зброї	Бойова техніка та озброєння механізованого взводу
<i>Тема 2. Стрілецько-тренувальні прилади (2 год)</i>	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає призначення та склад приладів КЯ-73 та ПС-51; характеризує методику використання приладів КЯ-73 та ПС-51 при навчанні стрільби зі стрілецької зброї. Діяльнісний компонент Учень (учениця): на практиці застосовує прилади КЯ-73 та ПС-51	Стрілецько-тренувальні прилади. Виконання підготовчих вправ на навчально-тренувальних засобах
<i>Тема 3. Стрільба по нерухомих цілях (5 год)</i>	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає умови виконання вправи № 1 навчальних стрільб, заходи безпеки під час виконання вправи; характеризує підготовку зброї до стрільби. Діяльнісний компонент Учень (учениця): готує зброю до стрільби; веде влучний вогонь; орієнтується на мішенному полі; обирає правильно позицію для ведення стрільби; виконує практичні стрільби з АК-74 згідно з визначеними курсом стрільб критеріями. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час стрільби	Практичне виконання початкової вправи № 1 навчальних стрільб із АК-74 та РКК
<i>Тема 4. Матеріальна частина пістолета Макарова (3 год)</i>	
Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічну характеристику пістолета Макарова, його загальну будову; характеризує принцип роботи частин та механізмів пістолета Макарова. Діяльнісний компонент Учень (учениця): досконало проводить неповне розбирання і збирання пістолета. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час розбирання пістолета; володіє навичками підготовки пістолета до стрільби	Пістолет Макарова: призначення, тактико-технічна характеристика, загальна будова, принцип роботи частин та механізмів пістолета

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Розділ «Тактична підготовка»	
<i>Тема 1. Бойове використання відділення при виконанні різних бойових задач (16 год)</i>	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає алгоритм дій дозорного відділення в похідній охороні; характеризує побудову похідного порядку дозорного відділення, дії дозорного відділення; аналізує дії дозорного відділення в конкретних бойових ситуаціях (при зустрічі з противником, огляді місцевості). Діяльнісний компонент Учень (учениця): уміє доповісти про результати спостереження та обстановку; знає призначення сторожової охорони; пояснює призначення сторожових загонів, застав, постів і секретів; характеризує завдання сторожової охорони; характеризує загальний порядок роботи командира відділення, призначеного у похідну та сторожову охорону. Діяльнісний компонент Учень (учениця): складає варіант бойового наказу командира відділення на дії відділення у похідній та сторожовій охороні; знає склад, призначення, організацію та озброєння гранатометного відділення; характеризує місце гранатометного відділення в бойовому порядку взводу. Діяльнісний компонент Учень (учениця): відає наказ на виконання бойового завдання гранатометному відділенню в обороні, наступі; знає склад, призначення, організацію та озброєння протитанкового відділення; характеризує місце протитанкового відділення в бойовому порядку взводу. Діяльнісний компонент Учень (учениця): відає наказ на виконання бойового завдання протитанковому відділенню в обороні, наступі	Відділення в похідній охороні. Дії дозорного відділення на маршруті руху. Побудова похідного порядку дозорного відділення. Дії дозорного відділення при огляді місцевості і місцевих предметів, при зустрічі з противником. Доповіді про результати спостереження та обстановку. Сторожові загоони, застави, пости і секретні. Смуга охорони. Завдання відділення у сторожовій охороні (не допустити проникнення розвідки противника до об'єктів охорони, своєчасне виявлення наземного противника, попередження про нього у випадку нападу противника оборона позиції, яку займають). Відділення в похідній та сторожовій охороні. Загальний порядок роботи командира відділення, призначеного у похідну охорону (вивчення по карті (схемі) маршруту руху, місця ймовірної зустрічі з противником, визначення порядку руху і дій відділення під час зустрічі з ним; встановлення порядку спостереження за місцевістю, наземним і повітряним противником, при блокуванні ділянок маршруту місцевими жителями, а також за сигналами командира, порядок доповіді; віддання відділенню бойового наказу). Склад, призначення, організація та озброєння гранатометного відділення. Бойовий порядок гранатометного відділення. Гранатометне відділення в основних видах бою. Постановка завдань відділенням командиром гранатометного взводу у бойовому наказі. Склад, призначення, організація та озброєння протитанкового відділення. Бойовий порядок протитанкового відділення. Протитанкове відділення в основних видах бою. Постановка завдань відділенням командиром протитанкового взводу у бойовому наказі

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Розділ «Військова топографія»	
<i>Тема 1. Орієнтування на місцевості і рух за азимутом (15 год)</i>	
<p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає способи орієнтування на місцевості, будову компаса та прийоми роботи з ним, способи визначення сторін горизонту; має уявлення про визначення сторін горизонту за годинником, сонцем, зорями, місцевими предметами; розуміє значення орієнтування на місцевості, систему прямокутних та географічних координат; пояснює порядок орієнтування на місцевості.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): визначає сторони горизонту за допомогою компаса; уміє користуватися компасом та рухатися на місцевості за його допомогою; знає поняття «магнітний азимут», способи визначення напрямку за заданим азимутом та особливості руху; пояснює рух за азимутом та яким чином здійснюється обхід перешкод.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): визначає напрямок за заданим азимутом; знає систему прямокутних та географічних координат, висоту перерізу рельєфу.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): визначає відстані на місцевості за топографічною картою, абсолютні і відносні висоти та зони видимості; складає опис місцевості; уміє користуватися компасом та рухатися на місцевості за його допомогою</p> <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає основні способи розвідки місцевості (спостереження, безпосередній огляд місцевості, опитування місцевих жителів, дані повітряного і наземного фотографування); уміє орієнтуватися на місцевості, оглядати її, складати схему орієнтирів, рухатися за азимутом, доповідати про своє місцезнаходження, складати схему маршруту руху на місцевості.</p> <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає основні вимоги підготовки до походу, санітарно-гігієнічні вимоги до продуктів харчування, правила організації харчування під час походу, послідовність складання речей, особисте спорядження для походу; уміє організувати заходи з підготовки до походу, готувати та складати речі й продукти харчування, визначати цілі походу, вивчати маршрут, розподіляти обов'язки у поході між його учасниками.</p> <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): розрізняє завісу, заслін, намет, курінь; уміє облаштувати завісу, заслін, намет, обирати місце для багата, розводити вогонь, готувати їжу на вогнищі, облаштувати похідний умивальник, туалет, яму для відходів із підручних матеріалів.</p> <p>Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується правил безпеки під час облаштування табору.</p>	<p>Суть та способи орієнтування на місцевості. Компас та прийоми роботи з ним. Визначення сторін горизонту, вибір орієнтирів</p> <p>Магнітний азимут. Визначення азимута на місцевий предмет і напрямку руху за азимутом, обхід перешкод. Особливості руху за азимутом.</p> <p>Складання опису місцевості. Спосіб горизонталей як основний спосіб зображення рельєфу на топографічних картах. Система прямокутних та географічних координат. Висота перерізу рельєфу. Визначення абсолютних і відносних висот за топографічною картою. Визначення зон видимості</p> <p>Рух за азимутом за маршрутом. Розвідка місцевості.</p> <p>Навчально-тренувальний похід (практичне заняття).</p> <p>Спорядження табору. Облаштування побуту в польових умовах.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»	
<i>Тема 1. Мінно-вибухові загородження (7 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає основні принципи будови мін; називає основні види протипіхотних та протитанкових мін; розуміє поняття «мінні поля»; розрізняє види та способи мінування полів; характеризує способи пророблення проходів та порядок подолання мінних полів; має уявлення про міни та мінні поля іноземних армій.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): бере участь у тренуванні з подолання мінних полів</p>	<p>Протипіхотні та протитанкові міни. Мінні поля. Способи подолання мінних полів</p>
<i>Тема 2. Радіостанції взводної, ротної мережі (4 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає тактико-технічні характеристики радіостанцій, які є на озброєнні сучасних Збройних Сил України (P-123, P-105, їхні комплектність, загальний устрій, джерела живлення та підключення); називає сучасні радіозасоби ротної мережі; має уявлення про радіозасоби сучасних іноземних армій (серії «Falcon-3», радіостанції Harris і т. п.); порівнює тактико-технічні характеристики різних радіостанцій.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): здійснює підготовку до роботи радіостанцій P-123, P-105; перевіряє налаштування; уміє вийти на зв'язок; бере участь у тренуваннях з передачі команд (сигналів) і постановки завдань по радіо</p>	<p>Засоби військового зв'язку в сучасних умовах. Тактико-технічні характеристики радіостанцій, які є на озброєнні сучасних Збройних Сил України</p>
<i>Тема 3. Практична робота з засобами зв'язку (3 год)</i>	
<p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічні характеристики, загальну будову, принцип роботи польових телефонних апаратів і комутаторів; уміє підготувати до роботи, включити в лінію, експлуатувати та обслуговувати польові телефонні апарати і комутатори; виконує тренувальний норматив «Підготовка до роботи радіостанції. Її налаштування та встановлення зв'язку з кореспондентом на радіостанціях»; розмірковує про перспективи використання польових телефонних апаратів і комутаторів у сучасних Збройних Силах України.</p> <p>Ціннісний компонент Учень (учениця): знає правила експлуатації та обслуговування засобів зв'язку, дотримується їх</p>	<p>Польові телефонні апарати й комутатори малої ємності. Тактико-технічні характеристики та загальна будова. Принцип роботи. Підготовка провідних засобів зв'язку до роботи. Легкі польові телефонні кабелі</p>
Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»	
<i>Тема 1. Легка атлетика (7 год)</i>	
<p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкісної витривалості; розуміє потреби швидкісної витривалості для виконання обов'язків військової служби; виконує вправи для розвитку швидкості та витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно вдосконалює навички і вміння, отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів;</p>	<p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкості і швидкісної витривалості: вправа № 22 — біг на 100 м зі старту лежачи; вправа № 23 — човниковий біг 10 × 10 м; вправа № 24 — на біг 400 м або човниковий біг 4 × 100 м; вправа № 24 б — біг на 200 м або човниковий біг 2 × 100 м; вправа № 25 — човниковий біг 6 × 100 м з макетом автомата.</p>

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості; розуміє потреби загальної витривалості для виконання обов'язків військової служби; виконує вправи для розвитку загальної витривалості згідно з визначеними нормативами. Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно вдосконалює навички і вміння, отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів	Виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості: біг на 1 км, біг на 2 км. Виконання вправ, спрямованих на формування військово-прикладних навичок: воєнізований крос на 3 км з метанням макета гранати
<i>Тема 2. Рукопашний бій (7 год)</i>	
Знансвий компонент Учень (учениця): знає порядок виконання прийомів рукопашного бою та основні вимоги щодо їхнього виконання; характеризує умови застосування прийомів рукопашного бою у різних видах бою; вміє виконувати прийоми страховки, самостраховки, нанесення уколів, відбиття нанесення ударів задньої підніжки, прийоми бою без зброї. Ціннісний компонент Учень (учениця): дотримується заходів безпеки при розучуванні та виконанні прийомів рукопашного бою. Діяльнісний компонент Учень (учениця): самостійно працює над удосконаленням умінь та навичок виконання рукопашного бою, застосовує набуті навички та вміння тільки за призначенням.	Розучування, тренування прийомів рукопашного бою, спрямованих переважно на формування навичок, необхідних для захисту, самозахисту, знищення та виведення з ладу противника: <ul style="list-style-type: none"> прийоми страховки, самостраховки, подолання перешкод; нанесення уколів на місці, у русі; відбиття, нанесення ударів (ребром долоні, ногою, ножом, прикладом, лопатою); виконання задньої підніжки, удар підбором; прийоми бою без зброї

Додаток 1
до розділу «Вогнева підготовка»
НОРМАТИВИ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ТА КРИТЕРІЇ ЇХНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ

№ з/п	Найменування нормативу	Умови (порядок) виконання нормативу	Критерії оцінювання															Помилки, які знижують оцінку на 1 бал			
			Високий			Достатній			Середній			Початковий									
			12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1							
1	Вихідне положення для стрільби з різних положень (лежачи, з коліна, стоячи)	Учень зі зброєю у вихідному положенні за 10 м від вогневої позиції. Автомат у положенні «На ремінь». Керівник вказує вогневу позицію (місце для стрільби), положення для стрільби і подає команду «До бою». Учень приймає вихідне положення для стрільби (переводить зброю з похідного в бойове, заряджає зброєю) і доповідає «До бою готовий»	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Учень неточно виконує стройовий прийом зі зброєю; учень приймає вихідне положення з порушенням встановлених вимог; учень не використовує підручних засобів для укриття; учень доповідає про готовність до стрільби, не виконавши дій, передбачених умовами виконання прийому						
2	Розрядження зброї	Учень виконав команду «До бою» (зброя заряджена). Керівник подає команду «Розряджай». Учень розряджає зброю (переводить зброю з бойового в похідне положення), від'єднує магазин і виймає патрони, збирає патрони, кладе магазин у підсумок і стає у вихідне положення за 10 м від вогневої позиції	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	Учень не виконує дій, передбачених умовами вправи для розрядження; учень не переконався, чи відсутній патрон в патроннику; учень не поставив автомат на запобіжник						
3	Неповне розбирання АК-74	Автомат розташований на підстилці. Учень перебуває біля зброї. За командою керівника «До неповного розбирання автомата приступити» учень починає діяти	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	Учень не переконався у відсутності патрона в патроннику; учень порушив порядок розбирання автомата; учень не вийняв затвор із затворної рами						
4	Збирання АК-74 після неповного розбирання	Автомат розібраний, частини та механізми охайно розкладені. Учень перебуває біля зброї. За командою керівника «До збирання автомата приступити» учень починає діяти	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	Учень порушив порядок збирання автомата; учень не зробив контрольний спуск						
5	Спорядження магазину патронами	Учень перебуває біля підстилки, на якій розкладені магазин і навчальні патрони. Учень повинен спорядити магазин і приєднати до автомата	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	Учень неправильно тримає магазин; учень не контролював, чи достатньо споряджений магазин

Додаток 3
до розділу «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»

НОРМАТИВИ З ВІЙСЬКОВО-ІНЖЕНЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА КРИТЕРІЇ ЇХНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ

№ з/п	Найменування нормативу	Умови (порядок) виконання нормативу	Критерії оцінювання										Помилки, які знижують оцінку на 1 бал		
			Високий		Достатній		Середній		Початковий						
			12	11	10	9	8	7	6	5	4	3		2	1
1	Обладнання одиночного окопу	Окоп для стрільби з автомата лежачи. Вибір місця розташування окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами	24 хв	25 хв	26 хв	28 хв	30 хв	32 хв	33 хв	35 хв	37 хв	38 хв	40 хв	42 хв	Неправильно вибрано місце розташування окопу; не витримані розміри окопу; недотримані вимоги маскування
2	Обладнання одиночного окопу	Окоп для стрільби з автомата з коліна. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами	57 хв	1 год	1 год 5 хв	1 год 7 хв	1 год 10 хв	1 год 10 хв	1 год 12 хв	1 год 15 хв	1 год 17 хв	1 год 20 хв	1 год 23 хв	1 год 25 хв	Неправильно вибрано місце розташування окопу; не витримані розміри окопу; недотримані вимоги маскування
3	Обладнання одиночного окопу	Окоп для стрільби з автомата стоячи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами	1 год 12 хв	1 год 15 хв	1 год 20 хв	1 год 22 хв	1 год 25 хв	1 год 27 хв	1 год 30 хв	1 год 35 хв	1 год 40 хв	1 год 42 хв	1 год 45 хв	1 год 50 хв	Неправильно вибрано місце розташування окопу; не витримані розміри окопу; недотримані вимоги маскування
4	Обладнання одиночного окопу	Окоп для стрільби з ручного кулемета лежачи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами (2 особи)	37 хв	40 хв	42 хв	43 хв	44 хв	45 хв	48 хв	50 хв	55 хв	57 хв	58 хв	1 год 5 хв	Неправильно вибрано місце розташування окопу; не витримані розміри окопу; недотримані вимоги маскування

№ з/п	Найменування нормативу	Умови (порядок) виконання нормативу	Критерії оцінювання										Помилки, які знижують оцінку на 1 бал	
			Високий		Достатній		Середній		Початковий					
			12	11	10	9	8	7	6	5	4	3		2
5	Обладнання одиночного окопу	Окоп для стрільби з ручного кулемета з коліна. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами (2 особи)	37 хв	40 хв	42 хв	43 хв	45 хв	48 хв	50 хв	55 хв	57 хв	58 хв	1 год 5 хв	Неправильно вибрано місце розташування окопу; не витримані розміри окопу; недотримані вимоги маскування
6	Обладнання одиночного окопу	Окоп для стрільби з ручного кулемета стоячи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами (2 особи).	1 год 05 хв	1 год 7 хв	1 год 10 хв	1 год 12 хв	1 год 15 хв	1 год 17 хв	1 год 20 хв	1 год 22 хв	1 год 25 хв	1 год 27 хв	1 год 30 хв	Неправильно вибрано місце розташування окопу; не витримані розміри окопу; недотримані вимоги маскування

Додаток 4
до розділу «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»
НОРМАТИВИ ІЗ ЗВ'ЯЗКУ ТА КРИТЕРІЇ ЇХНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ

Назва радіостанції	Критерії оцінювання										Помилки, які знижують оцінку на 1 бал			
	Високий		Достатній		Середній		Початковий							
	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3		2	1	
Р-148	1 хв 40 с	1 хв 50 с	2 хв	2 хв 10 с	2 хв 20 с	2 хв 30 с	2 хв 40 с	2 хв 50 с	3 хв	3 хв 10 с	3 хв 20 с	3 хв 30 с	3 хв 30 с	— Порушена послідовність підготовки радіостанції до роботи; — не підключена антена; — неправильно вибраний діапазон

Додаток 6
до розділу «Основи цивільного захисту»
НОРМАТИВИ З ОСНОВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА КРИТЕРІЙ ЇХНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ

№ з/п	Найменування нормативу	Умови (порядок) виконання нормативу	Критерії оцінювання												Помилки, які знижують оцінку на 1 бал
			Високий		Достатній			Середній			Початковий				
			12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
1	Надання протигазу	Склад підрозділу, який навчається, розміщується в строю на позиції, бойовій техніці або привалі. Протигаз розміщується в похідному положенні. Несподівано подається команда «Газ!» . За цією командою учень бере лицьову частину протигазу обома руками так, щоб великі пальці зсередини тримали шолом-маску, фіксує підборіддя у нижньому заглибленні обтюратора. Рухом рук вгору і назад натягнути наголовник. Протигаз знімається за командою «Протигаз зняти»	7 с	8 с	9 с	10 с	11 с	12 с	13 с	14 с	15 с	16 с	17 с	18 с	Неправильно надіта шолом-маска. Технологічно порушується виконання нормативу
2	Одягання загально-військового захисного комплексу	Норматив виконується за командою «Плац в рукави! Панчохи, рукавиці влягнуті», «Газ!». За цією командою учень одягає куртку в рукави, надягає захисні панчохи. Надягає протигаз і тримає за тасьму для розкриття плаща. Надягає рукавиці, одягає плащ в рукави, капюшон, застібає борти плаща. Надягає петлі на пальці. Час на виконання нормативу розпочинається від моменту подання команди до закінчення виконання нормативу	120 с	130 с	140 с	150 с	180 с	200 с	240 с	250 с	260 с	280 с	290 с	300 с	Неправильно надіта шолом-маска. Не застебнуті борти плаща. Не влягнутий капюшон. Не застебнуті панчохи. Порушена послідовність виконання нормативу